

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΚΗ ΝΙΚΗ ΣΤΟ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Συντομη παρουσίαση από τον Υποναύαρχο ε.α Σωτήριο Γεωργιάδη Π.Ν.
της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας

Εισαγωγή

Οι Έλληνες στη νεώτερη εποχή διακρίνονται περισσότερο στο εξωτερικό, παρά μέσα στην ίδια τους την πατρίδα. Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (Β΄ ΠΠ), υπάρχουν σημαντικοί τομείς, στους οποίους οι Έλληνες διαπρέπουν στο εξωτερικό. Ενδεικτικά και χαρακτηριστικά παραδείγματα μεταξύ άλλων είναι:

- Η Ελληνόκτητη ποντοπόρος Εμπορική Ναυτιλία **διατηρεί συνεχώς σταθερά την πρώτη θέση σε συνολική χωρητικότητα πλοίων τα τελευταία 25 περίπου έτη**, ενώ η Ακτοπλοΐα μέσα στην Ελλάδα είναι προβληματική.
- Έλληνες Επιστήμονες αποτελούν κορυφαία στελέχη ξένων μορφωτικών και άλλων ιδρυμάτων σε όλο τον κόσμο, ενώ μέσα στην Ελλάδα η παιδεία πάσχει και πολλοί σπουδαστές καταφεύγουν στο εξωτερικό για να επιμορφωθούν.
- Η Ελληνική Εθνική Ομάδα κατέκτησε πρόσφατα επάξια το πανευρωπαϊκό ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα, παρά το ότι μέσα στην Ελλάδα το ποδόσφαιρο δεν έχει αναβαθμισθεί.

Υπάρχει όμως μία σημαντική εξαίρεση στο πρόσφατο παρελθόν, κατά την οποία οι Έλληνες διέπρεψαν συλλογικά μέσα και έξω από τη χώρα τους. **Αυτή ήταν στον Β΄ ΠΠ, κατά τον οποίο, η μικρή Ελλάδα, έδωσε την πρώτη συμμαχική Νίκη αμυνόμενη εναντίον του μέχρι τότε αήττητου Άξονα Γερμανίας-Ιταλίας και έκανε φίλους και εχθρούς να αναγνωρίσουν «ότι η ήρωες μάχονται σαν Έλληνες».** Η 7μηνη συνολικά Ελληνική άμυνα έναντι των Ιταλικών αρχικά και ακολούθως Γερμανικών επιθέσεων, συνέβαλε ουσιαστικά στη Συμμαχική Νίκη κατά τον Β΄ ΠΠ,

όπως έχουν αναγνωρίσει εχθροί και φίλοι. Αξίζει να θυμηθούμε ότι αυτή η Ελληνική διάκριση, ήταν αποτέλεσμα προετοιμασίας, σύμπνοιας, ηγεσίας και μαχητικότητας. Επειδή η ιστορική μνήμη είναι απαραίτητη για να μας διδάσκει, μια συνοπτική αναδρομή στη περίοδο του Β΄ ΠΠ, που επιχειρείται ακολούθως, θα επιτρέψει να επιβεβαιώσουμε, **χρησιμοποιώντας και ξένες πηγές**, ότι οι Έλληνες δεν υστερούν κανενός και επιτυγχάνουν να διακριθούν στον αδυσώπητο παγκόσμιο ανταγωνισμό, όταν δημιουργούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις.

Η Μάχη της Ελλάδας 1940-41, για την απόκρουση των απρόκλητων Ιταλικών αρχικά επιθέσεων, αργότερα δε και των Γερμανικών, διήρκεσε συνολικά **216** ημέρες, ήτοι **7** μήνες, μέχρι να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της καταλήψεως της πατρίδας μας από τις συνδυασμένες στρατιωτικές δυνάμεις του Ιταλο-Γερμανικού Άξονα. **Αυτό το γεγονός προκάλεσε παγκόσμια κατάπληξη και αιτία πολλαπλού γενικευμένου θαυμασμού και εγκωμίων. Ήταν κάτι το μεγαλειώδες, το οποίο δικαίως θεωρήθηκε ως Ελληνικό θαύμα.** Κατ' αντιδιαστολή, όπως αναφέρει ο Peter Young στο βιβλίο του "WORLD ALMANAC BOOK OF WW II", για την κατάληψη της Γαλλίας ο Άξονας χρειάστηκε **45** ημέρες, παρά τη στρατιωτική βοήθεια που της εδόθη με την εκεί παρουσία ισχυρών Αγγλικών δυνάμεων, του Βελγίου **18** ημέρες, της Ολλανδίας **5** ημέρες, ενώ η Δανία υπέκυψε σε **12** ώρες και οι Αυστρία, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Ρουμανία και Αλβανία προσεχώρησαν ή παραδόθηκαν **αμαχητί**.

Η απόφαση για την άμυνα της Ελλάδας κατά των αναμενομένων Ιταλικών και Γερμανικών επιθέσεων, όπως επισημαίνεται εκτενέστερα στα επόμενα, δεν πάρθηκε τη στιγμή που εκδηλώθηκαν οι αντίστοιχες επιθέσεις, **αλλά ήταν συνειδητή και προμελετημένη επιλογή της πολιτικής ηγεσίας από το 1936**, οι οποία έκτοτε συνοδεύτηκε από κάθε δυνατή προετοιμασία σε οχυρωματικά έργα, αμυντικούς εξοπλισμούς, εξύψωση ηθικού, εκπαίδευση προσωπικού, σχεδίαση επιστρατεύσεως και πολεμικών επιχειρήσεως κτλ.

Όταν εκδηλώθηκαν οι επιθέσεις, η μικρή και φτωχή Ελλάδα, με επαρκή υλική και ηθική προπαρασκευή, σύμπνοια, αυτοθυσία, αλλά και ικανή Πολιτική, Πνευματική, Θρησκευτική και Στρατιωτική Ηγεσία, **νίκησε** την κατά πολύ μεγαλύτερη και πανίσχυρη Ιταλία,

Όπως είπα, εύκολα τον νικάω!

By courtesy of the "Lancashire Daily Post" and the Artist, Purvial.

Βοήθεια! Μου επιτίθεται!

"Help! He's attacking me!"

By courtesy of "Great Britain and the East" and the Artist, Ken.

αγωνιζόμενη **μόνη** επί **160** ημέρες. Ακολούθως, όταν της επιτέθηκε και η Γερμανία, συνέχισε μαχόμενη με τη βοήθεια μικρών Αγγλικών δυνάμεων στην ηπειρωτική χώρα, ενώ τις τελευταίες 11 ημέρες συμπολέμησε με στρατεύματα της Αγγλικής Κοινοπολιτείας στην άμυνα της Κρήτης.

Όπως προκύπτει από επίσημα ξένα ιστορικά αρχεία, η ήττα της Ιταλίας από την Ελλάδα, επισφράγισε τη διστακτικότητα του τότε ηγέτη της Ισπανίας Στρατηγού Φράνκο και του Στρατάρχη Πετέν, ηγέτη των εκτεταμένων μητροπολιτικών και αποικιακών εδαφών της μη υπό Γερμανική κατοχή Γαλλίας, να μην υποκύψουν στις εντονότερες πιέσεις του Χίτλερ, που επιζητούσε φορτικά να συμπράξουν στρατιωτικά με τη Γερμανία στην κατάκτηση της βορείου Αφρικής και μέσω αυτής της Μέσης Ανατολής, προκειμένου να προσβάλει τη Ρωσία και εξ ανατολών και να κινηθεί περαιτέρω προς ανατολάς. Χαρακτηριστική είναι η ακόλουθη δήλωση του **Βρετανού Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας Philip Noel Baker**, που έκανε την **28^η Οκτωβρίου 1942**, στην οποία μεταξύ άλλων τόνιζε, όπως αναφέρεται στο βιβλίο «Η Μεσόγειος κατά τον Β΄ ΠΠ - Η συμβολή της Ελλάδος προς αποτροπή της καταλήψεως της Μεσογείου υπό της Γερμανίας» του Α. Π. Ζολώτα, εκδόσεως Ερωδιός, 2005:

«Εάν η Ελλάδα ενέδιδε στο τηλεσίγραφο τον Μουσολίνι, κανείς δεν θα είχε το δικαίωμα να την κατηγορήσει. Το λέγω αυτό ενώ γνωρίζαμε τότε και γνωρίζουμε και σήμερα ακόμη καλύτερα, τι θα σήμαινε για μας και για τον αγώνα μας η συνθηκολόγηση αυτή. Ο Άξονας θα είχε από τότε στη διάθεσή του όλη την Ευρώπη για να αναπτύξει τις γραμμές των συγκοινωνιών του και τα αεροπλάνα και τα υποβρύχια του θα κυριαρχούσαν έκτοτε από τις ακτές της Ελλάδας σε ολόκληρη την Μεσόγειο. Το έργο της άμυνας μας στην Αίγυπτο θα γινόταν πολύ δυσκολότερο. Η Συρία, το Ιράκ και η Κύπρος θα καταλαμβάνοντο από τον Άξονα. Η Τουρκία θα εκुकλούτο. Οι πετρελαιοπηγές της εγγύς Ανατολής θα ήσαν στην διάθεσή του. Η οπίσθια θύρα του Καυκάσου θα ανοίγετο γι' αυτόν. Δεν δυσκολευόμαστε να

πιστέψουμε ότι θα χάναμε ολόκληρη την Μέση Ανατολή και ίσως και αυτόν τον πόλεμο.

Χάρη στην Ελληνική άμυνα, μας δόθηκε ο καιρός να αποκρούσουμε αρχικά και να συντρίψουμε έπειτα την Ιταλική στρατιά που κινήθηκε από τη Λιβύη εναντίον της Αιγύπτου, να εκκαθαρίσουμε την Ερυθρά Θάλασσα από τα εχθρικά πλοία, να μεταφέρουμε την Αμερικανική βοήθεια προς την Εγγύς Ανατολή και να εξουδετερώσουμε έτσι την εχθρική απειλή εναντίον της.

Τα αποτελέσματα της Ελληνικής άμυνας γίνονται αισθητά ακόμη και σήμερα στους αγώνες μας. Εάν το Στάλινγκραντ και ο Καύκασος κρατούν σήμερα, αυτό δεν είναι άσχετο με την Ελληνική άμυνα, από την οποία επωφελούμεθα ακόμη, υστέρη από την πάροδο δύο ολοκληρωμένων ετών. Ο κόσμος, πραγματικά, δεν δικαιούται να λησμονήσει τα κατορθώματα των Ελλήνων κατά την ιστορική εκείνη στιγμή».

Ο Χίτλερ, βλέποντας την παταγώδη αποτυχία του Μουσολίνι να καταλάβει την Ελλάδα και τις δυσμενέστερες επιπτώσεις στα δικά του σχέδια και την προετοιμασία της Γερμανικής εκστρατείας κατά της Ρωσίας, επεχείρησε **ανεπιτυχώς** επανειλημμένα και μεθοδικά, να **δελεάσει την Ελλάδα στο να αποδεχθεί επωφελείς για την Πατρίδα μας προτάσεις Ειρήνης προς την Ιταλία**, με τη διαμεσολάβηση της Γερμανίας και, μεταξύ άλλων, να **διατηρήσει η Ελλάδα τα εδάφη στην Βόρεια Ήπειρο, τα οποία ο Ελληνικός Στρατός είχε μέχρι τότε καταλάβει**, καταδιώκοντας τους επιτεθέντες Ιταλούς. Λεπτομέρειες και **ξένο κυρίως αρχειακό ιστορικό υλικό** επί των εν λόγω προσπαθειών του Χίτλερ, πριν εξαναγκασθεί να προστρέξει στρατιωτικά στη βοήθεια του Μουσολίνι, επιτιθέμενος και αυτός κατά της Ελλάδας με τις πλέον επίλεκτες μονάδες που διέθετε, περιλαμβάνονται στο βιβλίο του Α. Π. Ζολώτα «Γερμανικά Προτάσεις Ειρήνης Διαρκούντος του Β΄ ΠΠ – Η προσπάθεια της Γερμανίας προς τερματισμό του Ελληνοϊταλικού πολέμου», εκδόσεως Ερωδιός, 2005.

ΤΡΑΦΕΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗΤΗ ΒΨ
 Α. ΜΟΛΑΡΕΣ 15
 ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ 12849
 ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ 12848
 ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝΕΣΤΕΡΩΝ 12847
 ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΩΩΝ ΑΡΙΘΜΟΣ 5851

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΧΑΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ 206 ΜΑΡΤΙΟΥ 1941

ΤΗΣ ΚΕΛΕΤΟΥ ΦΥΛΑΚΙΣ ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΩΩ
 ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ
 ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΟΛΛΑΡΙΑ 15
 ΑΙ ΚΕΛΕΤΟΥΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΩΩΝ ΑΡΙΘΜΟΣ
 ΑΠΕΛΑΙΑΙ-ΔΙΑΤΡΑΧΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΑΦΕΙΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΥΤ. ΚΑΛΕΩΣ

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΠΗΧΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΜΑΣ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 15. (18. Ωρ.). —
 Οι ναι πολέμου θορυβώδη στρατό μας, κατασυρμάντος τας άπεγνωμάς αντιθέσεις τού έθνους, τας διεχθιστάς υπό την ηγεσίαν του Ντούστερ και γούρας ή στάσις της Έλλάδος έναντι τών νέων κινδύνων, έμμένον εις την άρρόγισσιν του άγγλικού και φράσι υπέρωχου θαυμασίου.

Οι Έταίμας εις κύριον άρθρον τών άνακοινούσας τας προσπάθιας του έθνους κατά τών τελευταίων μήνα, ώς και την καθήκην αποδοσιάν των θέτων του τομείς Τελεμενίου υπό τών Έλληνων πεποιών, ειλυσωσάει μάχη και αι άγρια κακαλία της χειμερινής εκτραπέιας οδωμάς επήρασαν την αυτοπεποίθησιν και τώ υπέρωχον φρονίμω των Έλληνων, τώ όποιον έντετακται ήμνείει πάντα τους φίλους της ελευθερίας άπανταχού του κόσμου. Οι Έταίαι φη' έταίρω, καίτοι ένιστε πολυμύσαντες γενναίως, δεικνών έν τούτοις σημεία καίτοι και αποθαρρυνάει. Ήγεστάται συνέχη πηγάματα από ήρας, θαλάσσης και άώρος. Τό ελληνικό βασιλικόν ναυτικόν έμπεισάσεν σπουδαίαις επιτυχίας και ή ελληνοβρετανική αεροπορία συνεχίει την επικράτησιν της. Πάσα δοχία δοκιμασμένη να παρασχεθή εις τους ήρωικά Έλληνας, τους όποιους ούτε ή αριθμητική υπεροχή του έθνους, ούτε ή άπειλή κας έπιδρομής δύναται να πτωπίη. Ένι έπαύσις και πολλαπλασιας κερδήν υπό τών Έλληνων, μέλλουσα να έξυπηρετήσθ ήμέσω τών κοινών άγωνων.

Ή έθημερη «Νταίηλ Τέλεγραφ» εις κύριον άρθρον της υπό τόν τίτλον «Νταίηλ από μηχανής, λέγει: «Φαίνεται ότι μετά τας άδικαστάς άποτυχίας των άλληλαλληλων Έταίων στρατηγών, ό Ντούστερ άνυλάσει τών μότων του από ήρωας θεού. Κατά πάσαν όμως δεσάωσις, ό εθεός ούτος θ' αποκομισθ από τή σφαιρική επι προαχίαν, μέ μότων άποτέλεσμα κινεί προαχίαν κερών προαχίαν και σιχαμωλίων. Τό αυτό άρθρον υπεβλήθη τας πρό τετραήμερον καυρησολογίας του Μουσαολίνι περί της καταλήσεως της Οκτωβλωνικής εις διάστημα εβδομάδος, ύπονοησικί ότι μετά την επικείμενην διάβασιν άποτυχίων της σημερινής ύστάτης προσπάθειας του Μουσαολίνι, τού όποιου τών σθένων έβραδύνθη ή ιεταρία, κατά την ίδιον αυταί φράσιν, όφείλει ούτος να δηλογηθή την άγχιαιάν του και επιλέγει: «Είς τους Έλληνας όφείλει ή άθαρτος τιμή ότι άπετέκλεισεν την άγχιαιάν του. Ουδέ δύναται πλέον ούτε ν' άποσβόσθ την δοξάν τού νέου ελληνικού άγώνος ύπέρ της ελευθερίας, ούτε να επαναρθέσθ τώ δυνείδος των φασιστικών όπλων.

Τό «Μεταχρονιάς Φυλάξ» εις άρθρον του επιπροσέβωτον «Ή επίθεσις εν Άλβανία γράσει: «Μακάρι σερρά ελληνικών και μετρηφόρων ελληνικών φασιστοδυνάμεων μες έβραδύν να πιστώσώμεν μόνον εις τας ελληνικάς δεσάωσεις. Αι διεγερθώμα μάχη παρουσιάζουν ιδιαίτερον ενδιαφέρον λόγω της πληροφορίας έτι, ό Μουσαολίνι διεθέθει προσωπικάς την ιταλικήν εκτραπέιαν. Έάν όμως ή έστρατεία τών άποτυχών, να παρατηρή άραγε ό Μουσαολίνι έπος και ό στρατηγού του.

Αι ειλόνεις εις τώ ελδανικό μετωπον καταλαμβάνουν υπό παρική τιτούς τας κυρίας στήλας τών πρώτων σελίδων τού άγγλικού τυπου. Τό «Νταίηλ Ένγκος» υπό τόν τίτλον «Ο Ντούστερ όδηγεί τόν στρατόν του εις μεγάλην ήτταν παραλληλίζη την ελληνικήν νίκην και τας άγγλικάς ενταρξικας επιτυχίας εν Άλβανία, προλογίζην την έβραδύσασιν τας εις τών έξείας επηρεαστοτάρας όδω

διά τήν αλιανών Έλλάδα. Παρά την επικρατέμενην άπειλήν ό ελληνικός στρατός άπέθεσ την διευκολομένην προσπάθειάς υπό τού Ντούστερ επίθετον. Αι τελευταία Ιταλικά άπολεία άνεγκάται εις 10.000. Η τελευταία άπέπειρα του Ντούστερ δεικνύει νίκηση την Έλλάδα είναι καταδυσωμένη. Οι Έταίμας δημοσιεύωσιν άρθρον υπό τόν τίτλον «Η επίθεσις του Ντούστερ συνετηθή, τρεις Ιταλικοί μεραρχαί έβραυδύσασιν. Έπίσης τό «Νταίηλ» Μαίηλ δημοσιεύει άρθρον με τόν τίτλον «Οι Έταίαι χάνουν τρεις μεραρχίας. Οι Έλληνας προέουν εις φυγήν τούς στρατιώτας του Ντούστερ.

Άποσα: αι άγγλικαί έθημεριδες περιγράφουν την έκτασιν της Ιταλί

κης επίθεσεως, την χρησιμοποίησιν 80.000 έπιλεκτων Ιταλών δι' έβραδόν επί έκταταίωμο μετωπον, την χροήν περασίαις δυνατάς πολέμου όπλων, την προεμάν σφαιρική των Ιταλών και τώ ειλόνικό θεμα των χαρακόν των πλημυρισμένων από Ιταλικά πτώματα. Τό «Νταίηλ Τέλεγραφ» εις άρθρον του περιγράφει την επισκήψην του Μουσαολίνι εις τώ μετωπον και τας προσπάθιας των Ιταλών όπως κλονίσασιν τώ φρονίμω των Έλληνων διά προκρούσειαν. Αι έθημεριδες αναφέρουν επίσης την μεταβασίαν του στρατηγού Μισασιόλι εις τώ ελδανικό μετωπον ως ειλόνικου συνδουλίου, τώ αίτιση του Βασίλειος της Ιταλίας.

Άποσ: ό άγγλικός τυπος δημο

σωσει εις περίοπτον θέην την καταδύσιν Ιταλικού υπερωχίου υπό τού ελληνικού αντιναυπηλικού «Νάρος», την σύλληψιν τού φασιστού Πιλλεγκρίνι, την συνέπειν τού στρατηγού Λογκόπου εις την έθημερία «Έθνος», επανακαταδύσιν τών χαρακτρισίων τού τελευταίου, ως ειλόνικό του Νέλασσου και επανέρχεται επί τού εωδαρικού μωσαομίου εε άπόρτη.

Έξ έλαυ ό άμερικανικός τυπος παρακαλοει με ιδιαίτερον ενδιαφέρον την έντασιν των πολέμικων επιχειρήσεων και δημοσιεύη μακράν τηλέγραφοσά με την πληροφοσίαν ότι ό Μουσαολίνι ευρισκείται εις Άλβανία.

Μετά την ψυχρή-ουσία που πάταξε στην Ελλάδα
 σ'ε χρειάζεται ένα χαμάμ!

The Turkish Prime Minister Ismet Inonu is inviting Hitler and Mussolini for a Turkish bath, while Stalin is inside the Bath's door. The legend goes: «Following the cold shower in Greece, you are in need of a hot Turkish bath».

Τι έκανε το Χίτλερ να διατάξει την Γερμανική επίθεση κατά της Ελλάδας και τι του κόστισε αυτή η απόφαση; Τρεις ήταν οι βασικές αιτίες, που κορυφώθηκαν στα τέλη Μαρτίου 1941 και ωδήγησαν στην ταυτόχρονη Γερμανική εκστρατεία κατά της Ελλάδας και Γιουγκοσλαβίας, στις αρχές Απριλίου του 1941:

- 1) Είχε **αποτύχει** και η τελευταία μεγάλη Ιταλική ανοιξιάτικη Επίθεση “Primavera”, που επιμελημένα προετοίμασε ο ίδιος ο Μουσολίνι με προσωπική του παρουσία στη Αλβανία και κατόπιν αυτού ο «Ντούτσε» είχε επιστρέψει **ηττημένος** στη Ρώμη.
- 2) Είχαν αρχίσει να αποβιβάζονται στην Ελλάδα κατά πανηγυρικό τρόπο μικρές Βρετανικές στρατιωτικές δυνάμεις, που δεν επαρκούσαν για να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην Ελληνική άμυνα και γι’ αυτό τις είχε αρνηθεί όσο ζούσε ο Πρωθυπουργός Ι. Μεταξάς. **Αυτές οι δυνάμεις απέβλεπαν κυρίως στο να τονώσουν το ηθικό της Γιουγκοσλαβίας και Τουρκίας, στην προσπάθεια να μην συνταχθούν με τη Γερμανία. Η εμφάνισή τους σε Ελληνικό έδαφος, από τις αρχές Μαρτίου 1941, προκάλεσε φυσικά τον Χίτλερ.**
- 3) Η Γιουγκοσλαβία, που αρχικά προσχώρησε στον Άξονα στις 25 Μαρτίου 1941, δύο ημέρες αργότερα μεταπήδησε στο Συμμαχικό στρατόπεδο.

Η Ελληνική **7μηνη** συνολικά άμυνα κατά του Άξονα, επέφερε επίσης καθυστέρηση **5** εβδομάδων στην επίθεση του Χίτλερ εναντίον της Ρωσίας, ενώ παράλληλα η Βαλκανική εκστρατεία της Γερμανίας απησχόλησε το **ένα τρίτο** των στρατευμάτων, των πολεμικών αεροπλάνων και των αρμάτων μάχης που συγκέντρωνε ο Χίτλερ, για να επιτεθεί στη Ρωσία. **Η επτάμηνη Μάχη της Ελλάδας, όπως αναγνώρισαν και ξένοι πρωταγωνιστές της περιόδου, συνέβαλε ουσιαστικά στη συμμαχική Νίκη κατά τον Β΄ ΠΠ.** Αυτή τη πραγματικότητα μερικοί εχθροί και φίλοι έχουν κατά καιρούς αβάσιμα αμφισβητήσει. Ενδεικτικά σημειώνεται η αρνητική άποψη που εκφέρει στη σελίδα 162 στο μεταφρασμένο Ελληνικά το

1998 από το Γενικό Επιτελείο Στρατού βιβλίο του, ο Άγγλος Ιστορικός Basil Liddell Hart, ως προς την επελθούσα καθυστέρηση της Γερμανικής εισβολής στη Ρωσία: **"Οπωσδήποτε όμως η εκστρατεία κατά της Ελλάδας δεν ήταν αιτία της αναβολής"**. Εν τούτοις αρκεί να αναζητήσουμε αδιαμφισβήτητες ξένες πηγές πρωταγωνιστών της περιόδου εκείνης, που αναγνωρίζουν και αποδεικνύουν περίτρανα την ουσιαστική Ελληνική επίδραση στην νικηφόρα για τους Συμμάχους μας έκβαση του Β΄ ΠΠ. Περιοριζόμενοι εδώ μόνο ενδεικτικά στα λεχθέντα από τον ίδιο το Χίτλερ, διαπιστώνουμε ότι:

- Στην Πολιτική του Διαθήκη, αλλά και στην περίφημη Γερμανίδα φωτογράφο και κινηματογραφίστρια Λένι Ρίφενσταλ, όπως αναφέρει η ίδια στα απομνημονεύματά της, ο Χίτλερ είχε δηλώσει:

«Η είσοδος της Ιταλίας στον πόλεμο αποδείχτηκε **καταστροφική** για μας. Εάν οι Ιταλοί **δεν** είχαν επιτεθεί στην Ελλάδα και **δεν** χρειαζόνταν τη βοήθειά μας, ο **πόλεμος θα είχε πάρει διαφορετική τροπή**. Θα είχαμε **προλάβει** να κατακτήσωμε το Λένινγκραντ και τη Μόσχα **πριν** μας πιάσει το Ρωσικό ψύχος».

- Σε λόγο του στο Ραϊχσταγκ την 4-5-41, που διασώζεται ηχογραφημένος στα αρχεία της ΕΡΑ, ο Χίτλερ είπε:

Η ιστορική δικαιοσύνη με υποχρεώνει να διαπιστώσω ότι από όλους τους αντιπάλους που αντιμετωπίσαμε, ο Έλληνας στρατιώτης πολέμησε με ύψιστο ηρωισμό και αυτοθυσία και συνθηκολόγησε μόνο όταν η εξακολούθηση της αντιστάσεως δεν ήταν δυνατή και δεν είχε κανένα νόημα. Ο Ελληνικός λαός αγωνίστηκε τόσο γενναία, ώστε και αυτοί οι εχθροί του δεν μπορούν να αρνηθούν την προς αυτόν εκτίμηση. Εξ όλων των αντιπάλων που μας αντιμετωπίσαν, μόνον ο Έλληνας στρατιώτης πολέμησε με παράτολμο θάρρος και ύψιστη περιφρόνηση προς το θάνατο."

Γιά την ολοκληρωτική κατάληψη της εξαντλημένης από την ήδη

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΕΓΙΚΗ
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΕΓΙΚΗ
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΕΓΙΚΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΙΜΗ ΠΛΗΡΩΣ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΕΓΙΚΗ
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΕΓΙΚΗ

ΑΦΗΡΕΤΑΙ ΤΑ ΔΕΛΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΕΓΙΚΑ

ΑΘΗΝΑΙ ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΗΣ 27ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

ΠΩΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ΑΠΗΧΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΪΚΟΥ ΜΑΣ ΑΓΓΛΩΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΗΝΘΩ. ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΓΕΛΙΑΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΠΙΡΞΕ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ

Ἡ ὅσος ἀσκήσειον τοῦ ἀγγλικοῦ τῶνον ἐναντί τῆς Ἑλλάδος ἐκφράζεται δια συγκινητικῆς εἰκόνας ἐς τὸν ἐμῆρον Πάτριον, καταλαμβάνουσαν τείσεως σήλης. Ἡ εἰκὼν αὕτη ποριστὰ τραυματικὸν ἔχον, ἀπερίωτον ἐς τὸ Ἑλληνικὸν Πάτριον, ἐν ᾗ λείπει θεοὶ μεταπί τὸν ἰσθμὸν τῆς Ἄρκης Ἑλλάδος. Ἐπισηεὶ ἀγγλικοὶ ἐπιμεριθεὶς ὀφισιοῦσι ἐν τῇ ἐπαιστούθῳ τῆν ἑλληνικὴν ἀσκασίαν θέν τὸ ἐπέστη τὰ σπυράκια, ἀπὸ τὰς ὁποίας εὐρεθεὶς ὁ στρατὸς τὸν ἥπειρου ἰσχυροῦσιν ἐν ἀσκήσειον. Αἱ ἐπιμεριθεὶς ἐξέρχον τὰ ὄψιοις τὸν ἀγγλικὸν τὸν ἀσκήσειον τῆν ὁποῖαν ἐπεδείξαν οἱ Ἕλληνας μέχρι τελευταίας στιγμῆς.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ἐφ' ἑτέρου οἱ ῥαδιοφωνικοὶ σταθμοὶ τῆς Ἀμερικής ἀκούσαντες τὰ ἀσκήσειον ἐν τῇ Ἑλλάδι, τὸν πολεμικὸν ἐπιχειροῦσιν ἐν Ἑλλάδι ἔγκωμιοῦσιν, τὸν ἥπειρον τὸν Ἑλλήνων, δι' ἑσὲ ἀμερικανικήν κοινὴ γνώμη δεν ποῖαι ἐν ἑσκήσειον κοσμομιρική, καὶ ἐς τὴν ἑσκήσειον τὸν πολεμικὸν τῆν ὁποῖαν ἐπέδειξαν οἱ Ἕλληνας.

Ἡ ἐπιμεριθεὶς εἰκόνα θῆμα δῖος καὶ θάλασ ἀλλὰ ἐπιμεριθεὶς ἐπιμεινόμεν τὸν ἀσκασίον τοῦ ἑλληνικοῦ στρατεύτου, τὴν διαφθερούσιν, ῥαδιοφωνικῶς ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι οἱ ἱταλικοὶ κατὰ τὴν ἰσθμὸν τῆς ἀσκασίης δεν εἶχον πῆσαι ἑλληνικὸν ἔσθραθ.

Ὁ ἐπιμεριθεὶς τῆς Ν. Ἵβερίας ἀσκασίης ἡπείρουσιν ἐν τῇ Ἑλλάδι, τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος, περὶ τὸν ἡπείρου, δια μερῶν τῆν γενεαίαν ἀσκασίης τῆς μικρῆς ἀσκασίης τῆς Ἀγγλίας.

Αἱ ἐπιμεριθεὶς ἀσκασίης ἐπισηεὶ ἡπείρουσιν τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος, περὶ τὸν ἡπείρου, δια μερῶν τῆν γενεαίαν ἀσκασίης τῆς μικρῆς ἀσκασίης τῆς Ἀγγλίας.

Αἱ ἐπιμεριθεὶς ἀσκασίης ἐπισηεὶ ἡπείρουσιν τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος, περὶ τὸν ἡπείρου, δια μερῶν τῆν γενεαίαν ἀσκασίης τῆς μικρῆς ἀσκασίης τῆς Ἀγγλίας.

Ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἀνατολῆς μεσαδῆς ἐν τῇ βουλκτικῆς Σουδῆ, ἐς τῆν ἀσκασίαν ἐξέρχον τὸν ἡπείρου, τὸν ὁποῖον ἐπέδειξαν ὁ στρατὸς καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

μερῶν τῆν γενεαίαν ἀσκασίης τῆς μικρῆς ἀσκασίης τῆς Ἀγγλίας. Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

πρὸς τὴν ἀσκασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΙΟΝ ΜΟΥ

ΔΥΣΙΣ

Ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἀνατολῆς μεσαδῆς ἐν τῇ βουλκτικῆς Σουδῆ, ἐς τῆν ἀσκασίαν ἐξέρχον τὸν ἡπείρου, τὸν ὁποῖον ἐπέδειξαν ὁ στρατὸς καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ο ΠΡΟΪΚΟΥΡΟΣ Κ. ΕΜ. ΤΖΟΥΡΑΦΟΣ

ΤΟ ἨΠΕΙΡΟΝ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ

Ἐπισηεὶ ἀσκασίης ἑλληνικὸν στρατὸν, λέγει ὁ ἀσκασίης καὶ ἀγγλικοὶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ἀσκασίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ εὐζωνάκι βάζει φωτιά στὸ νάβρι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Μακκρονάδων
τὸ κόβει λάσπη!

The Greek Evzone is setting fire to the pants of Mussolini

πεντάμηνη σθεναρή της άμυνα Ελλάδας, ο Χίτλερ χρειάστηκε δύο μήνες, παρά το ότι χρησιμοποίησε τις εκλεκτότερες μάχιμες Γερμανικές μονάδες διέθετε. Σ' αυτές περιλαμβάνοντο αρχικά η διαβόητη εμπειροπόλεμη προσωπική του φρουρά των Waffen SS “Leibstandarte SS Adolf Hitler”, το πλέον επίλεκτο συγκρότημα του τακτικού Στρατού “Gross Deutschland” και ακολούθως οι περίφημες αερομεταφερόμενες Μεραρχίες αλεξιπτωτιστών, που αποδεκατίστηκαν στην Κρήτη και δεν ξαναχρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλα εγχειρήματα. Το ότι την Ελλάδα προσέβαλαν όχι συνηθισμένες Γερμανικές μονάδες, αλλά οι εκλεκτότερες Χιτλερικές, παραβλέπεται συνήθως και ρίπτεται ανάθεμα τον Έλληνα Στρατηγό, ο οποίος, έχοντας εξαντλήσει κάθε αμυντικό όριο, συνυπέγραψε με έντιμους αρχικά όρους ανακωχή με τον Γερμανό Στρατηγό Διοικητή της “Leibstandarte SS Adolf Hitler”.

Υπενθυμίζεται ότι μετά την κατάληψη της Κρήτης, το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό (ΠΝ) **δεν παραδόθηκε. Όλα τα αξιόμαχα πλοία** του Στόλου, όσα δηλαδή είχαν διασωθή από τις μακρές και αιματηρές επιχειρήσεις στη Μάχη της Ελλάδας κατά του Άξονα, **δεν υπέστειλαν τις Σημαίες**, αλλά έπλευσαν με σχεδόν **3.000 εθελοντές** στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Εκεί, μαζί με διαφυγόντες από την κατεχόμενη Ελλάδα άνδρες του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας, την υπό τον Ε. Τσουδερό Ελληνική Κυβέρνηση και το Βασιλέα Γεώργιο Β', **συνέχισαν τον πόλεμο στο πλευρό των Συμμάχων, μέχρι την τελική Νίκη το 1945.**

Κατά τη διάρκεια της κατοχής της Ελλάδας, τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, που πολεμούσαν με τους συμμάχους στο εξωτερικό, ενίσχυσαν **εθελοντικά** πολλοί Έλληνες, οι οποίοι διέφυγαν από την Ελλάδα, ως και απόδημοι Έλληνες που προσήλθαν από πολλά μέρη της γης. Ίσως ο πιο γνωστός από αυτούς τους Έλληνες εθελοντές του εξωτερικού, ήταν ο εφοπλιστής Σταύρος Νιάρχος. Έτσι η συνολική δύναμη των μαχομένων εκτός Ελλάδος Ελλήνων, ανήλθε τότε σε **20.000** περίπου.

Οι σύμμαχοι, αναγνωρίζοντας εμπράκτως τη συμβολή του ΠΝ, του διέθεσαν από το υστέρημά τους κατά τη διάρκεια του Β' ΠΠ

περί τα 37 μάχιμα πλοία, για αναπλήρωση μεγάλων απωλειών και αύξηση της ισχύος του.

Το Εμπορικό μας Ναυτικό διατέθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση για την εξυπηρέτηση των Συμμαχικών αναγκών **αμέσως με την έκρηξη του Β' ΠΠ την 1 Σεπτεμβρίου 1939** και συνέχισε προσφέροντας τις υπηρεσίες του μέχρι τη τελική νίκη το 1945. Κατά το διάστημα αυτό οι Έλληνες ναυτικοί διέσχισαν όλα τα πελάγη της υδρογείου και πλήρωσαν βαρύτατο φόρο αίματος με **2.500** περίπου νεκρούς και απώλειες του **74%** των φορτηγών και του **94%** των επιβατηγών πλοίων Ελληνικής πλοιοκτησίας.

Έγκαιρες διαπιστώσεις αναγκών προπαρασκευής της Ελλάδας

Την **ανάγκη προπαρασκευής της Χώρας για την επερχόμενη μεγάλη σύγκρουση και την επιβαλλόμενη ανάληψη εκτάκτων μέτρων** συνέλαβε μεταξύ των πρώτων ο **μεγάλος πολιτικός Ε. Βενιζέλος το 1934**. Στην έκδοση της εφημερίδας **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ** του 1948, με τίτλο **"ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗ"**, διαβάζουμε ότι ο Ε. Βενιζέλος σε **ιδιόγραφες σημειώσεις** του που κρατούσε το 1934 και βρέθηκαν μετά το θάνατο του το **1936**, έγραφε μεταξύ άλλων:

- **"Πρέπει καί εις τήν εκ τής πλειοψηφίας τής Βουλής σχηματιζομένην Κυβέρνησιν νά δοθή μείζων ελευθερία κινήσεως."**
- **"Πρέπει νά δύναται νά θέτη Νόμους, αφού γνωμοδοτήσουν επ' αυτών τό Οικονομ(ικόν) Συμβούλιον καί τό Συμβούλιον τής Επικρατείας."**
- **"Η Βουλή συνέρχεται κατ' έτος εις τρείς τακτικές συνόδους, εκάστη τών οποίων δέν δύναται νά διαρκέση πλείονας των 3 εβδομάδων."**
- **"Η πρώτη άλλωστε μετά τήν εκλογήν τού Προέδρου Κυβέρνησις, αφού λάβη τήν εμπιστοσύνην τής Βουλής καί περάτωση τήν αναθεώρησιν τού πολιτεύματος, θά κυβέρνηση επί έν καί ήμισυ έτος άνευ παρουσίας τής Βουλής."**

Στην εισαγωγή του Ν. Τωμαδάκη, ο οποίος σημειώνει ότι εθαύμαζε

Ελευθερία Στρατός τὰ γένηται ἕνας μὲν ἄλλον θάρρος, ψυχραιμία καὶ πεθεραγία. Ἡ νικητρία Ἑλλάς θὰ σωθῆ. Ὁ ἕνας ἄς δὴν θάρρος εἰς τὸν ἄλλον ἄς σκεπασθῆ ὁμοίωσιν. Καὶ πρὸ πάντων ὅλοι μαζὶ προσοχὴ εἰς τὰ ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ ποῦ ἐπιδιώκουν τὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν διὰ νὰ σπᾶν τοὺς στρατὸν μας. Ἐνίκησαν τὸν ἐχθρὸν ἕμεις, τώρα εἰς τὰς μάχας, πρέπει νὰ τὸν νικήσωμεν καὶ εἰς τὰ μετοπίσθην. Ἡ Ἑλλάς δὲν κατακτάται.

ΤΟΥΤΗ 22 ΑΠΡΗΛΙΟΥ
 ΠΡΩΤΗ ΤΑΞΗΣ
 2000 ΠΡΩΤΗΛΟΓ 2000
 ΠΡΩΤΗ ΤΑΞΗΣ ΠΑΝΤΕΡ 2000
 ΠΑΝΤΕΡ ΤΑΞΗΣ ΚΑΡΜΑΣ 200

ἩΒΡΑΔΟΥΝῆ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ

Ο ΧΙΤΛΕΡ ΑΞΙΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΡΑΝΚΟ ΝΑ ΕΠΙΤΡΕΨΗ ΤΗΝ ΔΙΕΛΕΥΣΙΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ Ο ΦΩΝ ΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΔΡΙΤΗΝ

ΕΚΟΜΙΣΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΜΗΝΥΜΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ, 22 Ἀπριλίου. (16. τηλ.). — Ἐπείγοντα τηλεγραφήματα ἐκ Νέας Ὑόρκης ἀγγέλλουν, ὅτι ἡ πείσις τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῆς Ἰσπανίας προσέλαθεν ὀξυτάτην μορφήν. Τὸ Βερολίον ἀξιοὶ τὴν φωνὴν ταύτην πλήρη ἀποσπᾶσθῆναι τῆς στάσεως τῆς Ἰσπανίας καὶ ἀνεπιφύλακτον προσχώρησιν τῆς εἰς τὸν Ἄξονα. Εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ Χίτλερ ἀνεχώρησεν ἤδη ἐκ Βερολίνου διὰ Μαδρίτην, ὅπου πιθανώτατα εἶχε φθάσει ἤδη. Ὡς ἐγγύωσθη, οὗτος κομίζει προσωπικὴν ἐπιστολήν τοῦ Ἀρχικαγκε-

λαρίου τοῦ Ράιχ πρὸς τὸν στρατηγὸν Φράνκο, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖται ἀπὸ τὸν δεύτερον, ὅπως ἐπιτρέψῃ ἀμέσως τὴν διέλευσιν γερμανικοῦ στρατοῦ ἐκ 50—90 χιλ. ἀνδρῶν διὰ μέσου τοῦ Ἰσπανικοῦ ἕδαφους.

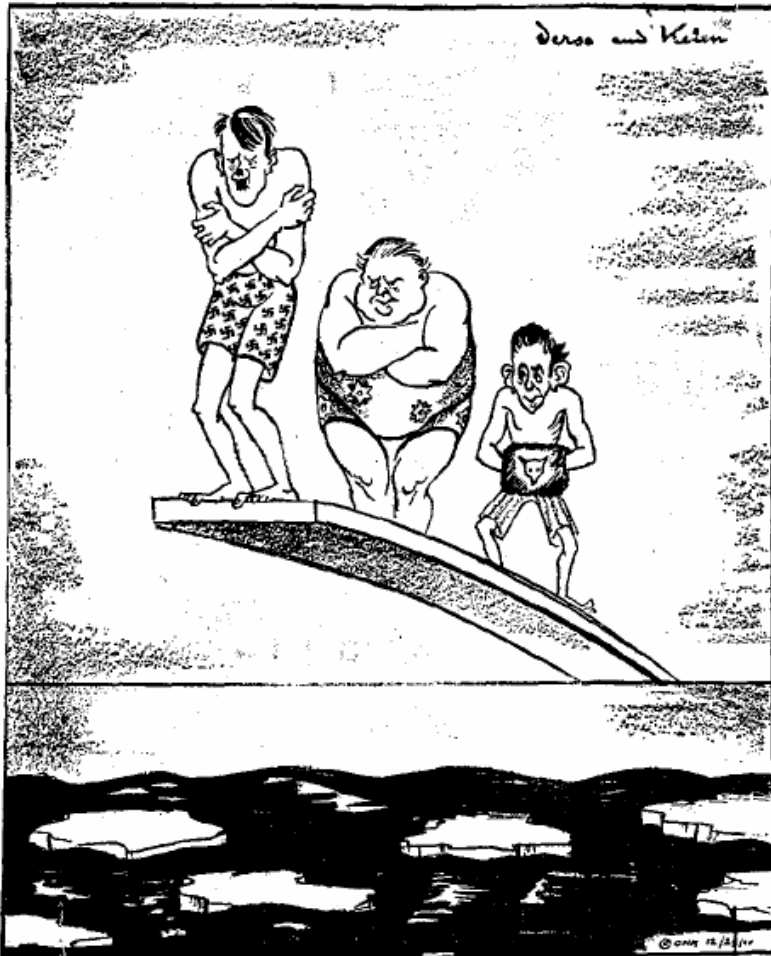
ΕἶΣΤΑΛΗ Ο ΦΩΝ ΕΣ:

Κατὰ τινὰς πληροφορίας ὁ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ Χίτλερ δὲν εἶνε ἄλλος ἀπὸ τὸν Φων Ἐς. Ὁ Φύρερ, λέγουσιν, ἐξέλεξεν ἐπιτήδεος τὸν κυριώτερον συνεργάτην του, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέθεκε τὴν λεπτοτάτην ἀποστολήν, μὲ τὴν

πεποίθησιν, ὅτι ὁ Φων Ἐς θὰ δυνήθη νὰ πείσῃ τὸν Φράνκο. Αἱ αὐταὶ πληροφορίες προσθέτουν, ὅτι ὁ Φων Ἐς μετέβη ἤδη αεροπορικῶς εἰς Μαδρίτην, ὅπου παρέμεινε δώδεκα μὲν ὥρας καὶ ἔσχε μακρὰν συνομιλίαν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἰσπανικοῦ Κράτους. Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Χίτλερ — προσθέτουν αἱ πληροφορίες αὐταὶ — ἠξίωσεν ὅπως ἀνευ χρόνου τριῆς ἡμέρας ἢ ἀδεία διελύσεως τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων, καθὼς εἶνε ἀναγκαῖα διὰ τὴν προπαρασκευαζομένην ἐπίδρασιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικήν.

BATHING IN THE ENGLISH CHANNEL

ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΓΧΗΝ

Ἡ παρέα τῶν Ναζιῶν φοβεῖται νὰ βουτήξῃ πρὸ τοῦ κλοακαριᾶς!

Hitler, Goebbels and Goerring are afraid to dive, before summer!

τον Ε. Βενιζέλο, διαβάζουμε μεταξύ άλλων:

"Τόν Οκτώβριο τού 1934 ο Βενιζέλος ευρίσκετο εις τὰ Χανιά. Έμπροσθέν του υπήρχαν δύο δρόμοι: Ο δρόμος τής επαναστάσεως (τόν οποίον μοιραίως καί υπό τήν πίεσιν τών πολιτικών του φίλων ηκολούθησε τήν 1ην Μαρτίου τού επομένου έτους 1935) καί ο δρόμος τής συνταγματικής μεταβολής. Καί η δευτέρα αυτή οδός ήτο κατά βάσιν επαναστατική, αλλά τά γενησόμενα θά εκαλύπτοντο υπό τής νομιμότητος. Καί γνωρίζομεν πόσον ο Ε. Βενιζέλος ήτο ζηλοτύπως προσκεκολλημένος πρός αυτόν τόν τύπον νομιμότητος."

- "Ο Βενιζέλος, πέραν τού εσωτερικού ζητήματος τό οποίον πολιτικώς εξεμεταλλεύετο, έβλεπεν ευρύτερον τήν διαμορφουμένην εις τήν Ευρώπην κατάστασιν."
- "Ο Βενιζέλος ησθάνετο ότι έπρεπε νά προπαρασκευασθώμεν διά τήν επικείμενην μεγάλην σύγκρουσην, διά τήν οποίαν εγκαιρότατα ωμίλησεν άλλος Έλλην πολιτικός, ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος. Αλλ' η κρατική μηχανή δέν ελειτούργει ως έδει."
- "Νομίζω ότι η σειρά τών σκέψεων του Βενιζέλου ήτο η εξής:
  - Εκλογή αυτού τού ίδιου ως Προέδρου τής Δημοκρατίας.
  - Διάλυσις τής Βουλής κατόπιν συγκαταθέσεως τής εις αυτόν πειθηνίου Γερουσίας.
  - Προκήρυξις εκλογών αναθεωρητικής Βουλής, μέ συγκεκριμένον πρόγραμμα μεταβολής τού Πολιτεύματος, εις τρόπον ώστε νά ενισχυθή η εκτελεστική εξουσία, **νά περιορισθούν τά δικαιώματα τής Βουλής καί νά διοικηθώμεν επί έν καί ήμισυ έτος συγκεντρωτικώς."**

Μετά την αποτυχία του μεγάλου στρατιωτικού κινήματος του Ε. Βενιζέλου του Μαρτίου του 1935, για την ένοπλη κατάληψη της εξουσίας και εφαρμογή των προαναφερθέντων μέτρων, επακολούθησε ο θάνατός του τον Μάρτιο του 1936. Περί τα τέλη Απριλίου 1936 απέθανε αιφνιδίως ο Πρωθυπουργός Κ. Δεμερτζής και τον αντικατέστησε ο τότε Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως και Υπουργός Στρατιωτικών Ι. Μεταξάς. Ακολούθως η Κυβέρνηση Ι. Μεταξά, μετά τις Προγραμματικές της Δηλώσεις, έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής, με 241 ψήφους υπέρ, 16 κατά και 4

αποχές. Μετέπειτα η Βουλή διέκοψε επί πεντάμηνο διάστημα τις εργασίες της, από του Μαΐου μέχρι και του Σεπτεμβρίου 1936. Με έγκριση του Βασιλέως Γεωργίου Β, τον Αύγουστο του ίδιου έτους, ο Πρωθυπουργός Ι. Μεταξάς, ανέστειλε την ισχύ μερικών εκ των άρθρων του Συντάγματος και προχώρησε στην εξ αποτελέσματος επιτυχημένη προπαρασκευή της Χώρας για την αντιμετώπιση της επερχόμενης λαίλαπας του Β' ΠΠ. Γίνεται καταφανές ότι και οι δύο αυτοί Πολιτικοί αντιμετώπιζαν κατ' ανάλογο τρόπο την ανάγκη προετοιμασίας της Πατρίδας.

Αλλά ποία ήταν η γενική εικόνα των Ελληνικών Ε.Δ. πριν από το 1936; Συμφωνά με το Πρακτικό του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου υπ' αριθμόν 122 της 14-12-32: **"Η κατάσταση αμύνης της Χώρας είναι αυτόχρημα τραγική"** και **"απαιτείται η από τούδε μεθοδική συμπλήρωση των ελλείψεων προς εξασφάλισιν μιας στοιχειώδους αμύνης, άνευ της οποίας κινδυνεύει η υπόστασις ημών ως Κράτους."** Η Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, της Εκδοτικής Αθηνών, μας πληροφορεί στον τόμο ΙΕ σ. 381 ότι **"Ο Στρατός Ξηράς στο τέλος της Αβυσσηνιακής κρίσεως (1935-36), είχε σοβαρότατες ελλείψεις σε πολεμικό υλικό, πράγμα που καθιστούσε προβληματική την επιστράτευση σε περίπτωση πολέμου. Το Ναυτικό διέθετε ελάχιστες ετοιμοπόλεμες και σύγχρονες μονάδες, ενώ υπήρχε παντελής έλλειψη Παρακτίου Οχυρώσεως. Η Αεροπορία δεν αποτελούσε υπολογίσιμη δύναμη, από άποψη αεροπλάνων και προσωπικού."** Ως προς το Πολεμικό μας Ναυτικό, η Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, της Εκδοτικής Αθηνών, επισημαίνει στον τόμο ΙΕ σ. 381 ότι **"Το Ναυτικό διέθετε ελάχιστες ετοιμοπόλεμες και σύγχρονες μονάδες, ενώ υπήρχε παντελής έλλειψη Παρακτίου Οχυρώσεως.** Από αυτό το κατώτατο λοιπόν επίπεδο έπρεπε να αρχίσει η προσπάθεια για την ανάπτυξη των αναγκαίων αμυντικών δυνατοτήτων.

Σημειώνεται ότι όλη η προς πόλεμο Ελληνική προπαρασκευή έγινε επιτυχώς στο διάστημα 1936-40, όπως εκ των αποτελεσμάτων συνάγεται, χωρίς ξένη δωρεάν οικονομική βοήθεια και με ίδια μέσα.

Οι δαπάνες για την Εθνική μας Άμυνα μεταξύ 1923-36 ανήλθαν σε 3 δισ δρχ, ενώ κατά το διάστημα **1936-40** ήταν περίπου πενταπλάσιες,

Αρχειοθήκη
Στέβος Καρφωρίτσου
Πρωτόκολλο
Δ. Αποστολίδης
Αθήνα 43
ΤΗΛΕΦΩΝΑ: ΑΡΧ. ΜΟΝΟΦΩΝ
22 271 - ΑΡΧ. ΔΙΦΩΝ
22 272 - 22 273 - 22 274
22 275 - 21, 282

Ύψωματος

ΑΥΓΙΟΝ ΠΡΩΤΗ
5 Ημερών
'Αρ. Μ. 935 - Αυγ. 1937
Γολφούρας 9
Σελ. 95 5 Ημερών

**ΠΡΩΤΗ
ΕΚΔΟΣΙΣ**

ΥΣΤΑΤΗ ΣΤΙΓΜΗ Έντός τῶν ἡμερῶν ὁ Χίτλερ δά κάμη προτάσεις εἰρήνης; ΘΑ ΔΙΑΤΥΠΩΘΟΥΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΡΑΪΧΣΤΑΓ

Ἀμερικανικαὶ πληροφορίες

ΛΟΝΔΙΝΟΝ. 4 Νεβέρλιου (Ἄθην. Πρωτ.) — Το Πρωτόκολλον Ράιτερ πληροφορεῖται ἔτι ἂν ὁ Ν. Υόρκης ἐπὶ κατὰ σήμερον κυκλοφορήσῃ εἰς τοὺς δημοκράτους κύκλους τῆς Βασιλείας, ὁ Χίτλερ σχεδιάζει νὰ κρετινῆ ἔντες τῶν ἡμερῶν

προσέχον ἡμερῶν δρῶσι ἐπὶ τῆ βασιλεί τῶν ὁποίων δὲ ἴστω διατεταμένους νὰ σταματήσῃ τὸν πόλεμον.
Κατὰ τὴν μίαν ἔκδοσιν, ὁ Χίτλερ πρόκειται νὰ κάμη τὰς προτάσεις αὐτὰς εἰρήνης ἐνώπιον τοῦ Ράιχσταγ.

Οἱ ἐν Βασιλείῳ ἐπίσημοι κύκλοι λέγουσι σχετικῶς ὅτι ἡ κωνομὴ πρᾶγματι καὶ αὐτὴ τὰς ἐν λόγῳ φάσας, ἀλλὰ δὲν γίνεταί μὴ ἐπισημῶς ἐν πρᾶγματι πρόκειται νὰ γίνουσι τοιαύται πρᾶξεις.

ΣΤΕΦΟΣ ΚΑΡΦΩΡΙΤΣΟΥ
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ
Δ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
ΑΘΗΝΑ 43
ΤΗΛΕΦΩΝΑ: ΑΡΧ. ΜΟΝΟΦΩΝ
22 271 - ΑΡΧ. ΔΙΦΩΝ
22 272 - 22 273 - 22 274
22 275 - 21, 282

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΤΕΩΣ ΓΡΑΦΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΕΠΙΣΤΡΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΕΠΙΣΤΡΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ 13
ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΟΙ
ΑΥΤΑΙΣ - ΔΙΑΤΙΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΩΝ

ΑΡΧΗΝ ΕΤΥΠΟΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΩΝ 1937

Ο ΘΑΥΜΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΛΑΩΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, 12. — Πλείστοι ραδιοφωνικοί εκπαιδευτές ἔξ Ἀμερικῆς ἔβησαν τὴν ἀπογευματινὴν ἀφορμὴν καὶ μαχητικότητά τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ἀσιατικὴν Μακεδониαν. Ἡ τελευτή τους μέχρις ἐσχέτων ὁμοίη τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Σερμῆνα ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀποχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατιώτου καὶ τῆς πείρας τῶν κτηθείσων ἐν Ἀλβανίᾳ κατὰ τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τῶν Ἴταλων.
Ἡ ἐφημερὶς «Κήρυξ» τῆς Ν. Υόρκης γράφει ὅτι πρὸ τῶν ὁσῶν τῶν γερμανικῶν κτημάτων καὶ αὐτὴ ἀκόμη τὰ γερμανικὰ ἀνακοινώματα ἀνεγνωρίσαν τὴν ἑλληνικὴν ἀνδρείαν. Ἐν Μακρόνδιον καὶ Θράκη οἱ Ἕλληες ἔβησαν διὰ τοῦ αἵματος τῶν νέων σπλάς ἀθάνατον ἠρωσμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φυλῆς τῶν.

Οἱ ἐπίσημοι τῆς Ν. Υόρκης καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες δημοσιεύουν ἐκτακτὸν ἔκθεσιν τοῦ κ. Βάντερβιλτ καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθιναγόρου, ὅπως ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς ἔβη ἐκ τοῦ ἀρώγος πρὸς τὴν Ἑλλάδα, κατόπιν τῶν ἰδίων ἀνιχνῶν αἰτίων παρουσιάζονται συμπέσει τῆς γερμανικῆς ἐξέδωλς.

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 12. — Αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν τηλεγράφημα τοῦ πρωτοκόπου τοῦ ἠνωμένου Βασιλείου Τύπου, ἐπιβεβαιῶσιν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἐπιτελεῖον ἐπέβλεπε πρὸ μῆνον τὴν στρατηγικὴν ἀπέλιπον τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει τὰς προσπάθειας τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡβη ἡμερῶν τοῦ Μαρτίου διὰ τὴν στρατιωτικὴν καὶ ἀσπλην ἐκδόσιν μεγίστου μέρους τῆς βιτικῆς Θράκης καὶ τῆς δημοκρατικῆς Μακεδονίας. Ἡ ἐφημερὶς «Νησιῶν» Σκίττερ ἀναφέρει σχετικῶς ἀπὸ τῆς «Καθημερινῆς». Ὁ ἀγγλικὸς τύπος δημοσιεύει τὴν ἐπισημὴν τὴν ραδιοφωνικὴν ἀποστολὴν τῆς Ἑλλάδος.

τὴν τὸ ραδιοφωνικὸν σταθμὸν Ἄθηνων.
Ἡ ραδιοφωνικὴ στρατιωτικὴ ἐφημερὶς «Ἐπισημὴ» ἐξάγει τὴν ἀντίστασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ Νοτιοσλαβῶν. Τὸ σπῆμα τῶν ἐβῶσων τῶν δύο χωρῶν, προσέθει, ἐνὸς δὲν ἐπιτρέπεται ἀντιπῆρξιν γερμανικῶν ἐπιχειρήσεων εὐρείας ἐκτάσεως εὐνοῖ ἀντιθέτως τῆν δράσασιν σφοδρᾶς ἀντιτάσεως τῶν ἀμυνομένων.
Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Μόρρισον ὁμῶν σήμερον εἰς Γλασκῶδην ἐξέφρασθ μετὰ θαυμασμοῦ διὰ τὸν ἀγῶνα τῶν ὁπίων διεβῶσιν ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Νοτιοσλαβία καὶ ἐβῆρε τὴν σπῆσιν, τῶν ὁπίων διεβῆ ἄλλο οὕτως εἰς τὴν ἔβελειν τοῦ πολέμου.

ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΑΓΚΥΡΑ, 12. (Α. Π.) — Τὸ πρωτοκολλοῦ τῆς Ἀγκυρῆς μεταβιβάζει ὅτι ὁ βουλευτὴς Ἀγκυρᾶς κ. Ἀκὴ Γκιουλιὸς εἰς τὴν ἐβελειν Σαμπάχ γράφει ὑπὸ τὸν τίτλον, ὁ ὁπίος δημοσιεύεται μὲ ἑλληνικὸν χαρακτήρα, «Ζήτησὸν ὑπὲρ τῶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἔβῶσων» τὰ ἔβῶσων.
«Εἰς τὰς Ἐφημερίδας οἱ τριακόσιοι Σπῆρτάται, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν

Λεωνιδῶν, προποτίσαν τὸ ἔβῶσων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νόμιμοι τῆς πατριδος τῶν. Εἰς τὰς δευτέρας Θερισμῶς ὁ ἀνεσῶρος ἑλληνικὸς στρατὸς ἔβῶσων πρὸ τοῦ Ἀλιάνου συντήρησιν τὰς ἰταλικὰς δυνάμεις, ἀποτολμῶσας ἀπὸ πολλὰς ἐκατοντάδας χιλιάδων ἀνδρῶν. Εἰς ὅσον νὰ τοῦ βοήθῃ. Αἱ τρίται Θερισμῶλαι ἤρχισαν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς. Εἰς Ἀθίνας ἄλλοις μὲ 150 στρατιώταις ἐλαχμῆσιν τὸ Σῶμα τοῦ θανάτου καὶ ἀπεδέκαταις διὰ τῆς λῶχης τῶν στρατῶν τοῦ δευτέρου ἔβῶσων. Ὁ δευτέρος αὐτὸς ἔβῶσων εἶναι τῶσων κεραιότερος ἀπὸ τῶν πρώτων. Αἱ τρίται Θερισμῶλαι Λεωνιδῶ τῶν τρίτων Θερισμῶλων εἶναι ἀκόμη ὑπερκότερος ἀπὸ ὅσων τῶν προαχμῶσων τοῦ.
Ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, μὲ ὄλην τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν θερμότητα ἡ ὁπίων πᾶσων καὶ τῆς φιλίας σου, με θαυμάσιον τῶσων ἠρωσμοῦ σου, ὁ ὁπίος καθὼς εἶται ὑπερκότερος μὲ τὴν πᾶσων τῶν αἰῶνων. Ἠρχισῶσ τὸ ἄρῶσον μου μὲ τὴν ἰβήκη σου γλῶσσον καὶ τὸν τερμῆτικον μὲ τὴν ἰβήκη σου, εἰς τὰς οὐλὰς ἰουάνων Μιλῆται. (Νὰ ἴστω ὁ ἑλληνικὸν ἔβῶσων).

Ο Χίτλερ πατώντας στο σκοινί από το οποίο ο Ιταλός Δικτάτορας Μουσολίνι και ο Ιάπωνας Αυτοκράτορας Χιροχίτο είναι κρεμασμένοι στον απότομο γκρεμό, τους λέει ενθαρρυντικά:
«Συνεχίστε, είμαστε κοντά σας», ενώ πάνω στο βράχο φαίνεται μια πινακίδα που δείχνει προς τη «**Νέα Σοσιαλιστική Τάξη Πραγμάτων**».

ήτοι **15,7** δισ δρχ. Η Γερμανία, για να κερδίσει την ουδετερότητα μας σε ένα μελλοντικό πόλεμο, ενίσχυε αποτελεσματικά την οικονομία της Ελλάδας, μέχρι σημείου να αγοράζει όλα τα καπνά μας για περίοδο 6 ετών, να καλύπτει σχεδόν όλο το εξαγωγικό μας εμπόριο και να μας χορηγεί σημαντικά δάνεια για εξοπλισμούς, δεχόμενη επίσης πληρωμές με συμνηφισμό (κλήριγκ). **Η Αμερική και οι άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες με τις οποίες συμμαχήσαμε το 1940, όπως π.χ. η Αγγλία και Γαλλία, δεν έδιναν την αναμενόμενη οικονομική συμπαράσταση στην Ελλάδα και για τις παραγγελίες πολεμικού υλικού απαιτούσαν πληρωμές σε συνάλλαγμα.**

Η εκτεταμένη προπαρασκευή της Ελλάδας με ίδια μέσα, για να αντιμετωπίσει τις προβλεπόμενες επιθέσεις του Άξονα, απετέλεσε ένα τίτλιο επίτευγμα, ακόμη και για τα σημερινά δεδομένα. Ακολούθως επιχειρείται μια συνοπτική προσέγγιση του σημαντικού αυτού παράγοντα, που στήριξε την Ελληνική συμβολή στη συμμαχική Νίκη στον Β΄ ΠΠ, για να φωτισθούν πολλές πτυχές, άγνωστες στο ευρύτερο κοινό.

Το πνεύμα του '40

Ας δούμε όμως πριν προχωρήσουμε, ποίο ήταν το πνεύμα εκείνων που έγραψαν τις ανεπανάληπτες σελίδες της εποποιίας του 1940.

Σε αντίθεση προς την σημερινή εποχή, κατά την οποία υπερτονίζονται κυρίως τα δικαιώματα του Πολίτη, ενώ παρασιωπούνται συνήθως οι υποχρεώσεις του, στα χρόνια που προηγήθηκαν του '40, οι τότε πνευματικοί, πολιτικοί, στρατιωτικοί και θρησκευτικοί ταγοί, είχαν φροντίσει να προβληθούν και κατανοηθούν κυρίως οι υποχρεώσεις μας προς την Πατρίδα. Για να είμαστε όμως δίκαιοι, πρέπει να αναγνωρίσουμε, ότι την περίοδο του '40 προείχε η αίσθηση του χρέους προς την Πατρίδα όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στα στρατόπεδα των άλλων εμπολέμων. Αυτό βοήθησε στο να αναπτυχθεί μιά μέχρις αυτοθυσίας συνειδητή φιλοπατρία, της οποίας συναντάμε πολλά δείγματα. Δεν είναι πρακτικώς δυνατόν να αναφερθούμε εδώ σε κάθε περίπτωση. Για να φωτίσουμε όμως το γεγονός αυτό, σταχολογούμε ακολούθως μερικές χαρακτηριστικές και εν πολλοίς άγνωστες περιπτώσεις, που τιμούν

τους πρωταγωνιστές τους και επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

Παναγιώτης Μαρκόπουλος

Το Αντιτορπιλικό ΑΔΡΙΑΣ προσέκρουσε σε νάρκη το 1943 σε επιχειρήσεις στο Αιγαίο, έχασε την πλώρη του και θρήνησε πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Ακολούθως επισκευάστηκε προχειρώς από το πλήρωμά του και επανέπλευσε δι' ιδίων δυνάμεων στη βάση του στην Αλεξάνδρεια. Ο σεβαστός βετεράνος του Πολέμου του '40 και Α! Μηχανικός του ηρωικού Α/Τ ΑΔΡΙΑ κατά το περιστατικό αυτό, Υποπλοίαρχος τότε Κωνσταντίνος Αράπης, αναφέρεται με τρυφερότητα στη σελίδα 172 του βιβλίου του «Αναμνήσεις από την Ειρήνη και τον Πόλεμο», για τον μεταξύ των νεκρών του πλοίου του ναυτόπαιδα μηχανικό Παναγιώτη Μαρκόπουλο.

Γιά ποίο λόγο ξεχώριζε ο Παναγιώτης Μαρκόπουλος; Ήταν ένα εικοσάχρονο παλικάρι, ορφανό από γονείς, που ζούσε με τη γιαγιά του στην Κωνσταντινούπολη, στην ουδέτερη και ασφαλή τότε Τουρκία. Το Ελληνόπουλο αυτό θεώρησε καθήκον του να κατεβεί στη Μέση Ανατολή και να ενταχθεί **εθελοντικά** στο Πολεμικό μας Ναυτικό, ώστε να αγωνισθεί για την απελευθέρωση της σκλαβωμένης του Πατρίδας. Δεν ευτύχησε να ζήσει μέχρι την απελευθέρωση της Ελλάδας και να γίνει πυγμάχος, όπως ήθελε.

Έλληνες Εφοπλιστές

Έλληνες Εφοπλιστές, που οι περισσότεροι ζούσαν στο εξωτερικό, είχαν τη δυνατότητα να αποφύγουν τα δεινά και τους κινδύνους του πολέμου του '40, αλλά δεν το έκαναν. Όπως καταγράφεται στη σ. 646-647 του βιβλίου του Αντιναυάρχου Ε. Καββαδία, Αρχηγού του Στόλου 1939-42 και Υφυπουργού Ναυτικών 1942-43 «Ο Ναυτικός Πόλεμος του 1940 όπως τον έζησα», πολλοί από αυτούς, με γνωστότερο ίσως τον Σταύρο Νιάρχο, κατέβηκαν στη Μέση Ανατολή, όταν η Πατρίδα ήταν υποδουλωμένη, και υπηρέτησαν στο Πολεμικό μας Ναυτικό μέχρι το 1945. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και οι: Μ. Λως, Μ. Λαιμός, Ν. Εμπειρικός, Π. Βεργωτής, Μ. Ευσταθίου, Π. Λιβανός, Ν. Ιγγλέσης, Εμμ. Βερνίκος, Φώτης Λυκιαρδόπουλος, όπως και πολλοί άλλοι.

Ευγένιος Παναγόπουλος

Ένας άσημος τότε Έλληνας φοιτητής του εξωτερικού ήταν και ο Ευγένιος Παναγόπουλος, όταν η Ιταλία επιτέθηκε κατά της Ελλάδας την 28^η Οκτωβρίου 1940.

Ο νεαρός απόφοιτος μηχανολόγος του Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου Ευγένιος Παναγόπουλος, γεννημένος και μεγαλωμένος στην Ελλάδα, από πατέρα εκπαιδευτικό, έκανε εξειδίκευση στη ναυπηγική την Αγγλία. Αμέσως παρουσιάστηκε στον Έλληνα Ναυτικό Ακόλουθο Λονδίνου (ΝΑΛ) και ζήτησε να καταταγεί στο Πολεμικό μας Ναυτικό. Ο ΝΑΛ τον ενημέρωσε ότι αυτό δεν ήταν αμέσως πρακτικώς δυνατό και θα τον ειδοποιούσε ευθύς ως συγκροτείτο Ελληνικό πλήρωμα για την επάνδρωση και παραλαβή Πολεμικού Πλοίου, από αυτά που το Βρετανικό Ναυτικό ναυπηγούσε στην Αγγλία και παρέδιδε στο δικό μας, για αξιοποίηση στα πλαίσια του κοινού συμμαχικού αγώνα.

Ο Ευγένιος Παναγόπουλος, αντί να συνεχίσει τις σπουδές του, κατατάσσεται με έγκριση του ΝΑΛ ως εθελοντής στο Βρετανικό Ναυτικό και τοποθετείται στις Δυνάμεις καταδρομών, μέχρι να κληθεί να αποτελέσει πλήρωμα Ελληνικού Πολεμικού. Το 1942 μετά πρόσκληση του ΝΑΛ, έκανε μετάταξη στο Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό, ονομάστηκε Έφεδρος Σημαιοφόρος Μηχανικός και τοποθετήθηκε στο υπό παραλαβή κατασκευαζόμενο στην Αγγλία Αντιτορπιλικό, που πήρε το όνομα ΒΠ ΠΙΝΔΟΣ. Υπηρέτησε στο Πολεμικό μας Ναυτικό μέχρι την απελευθέρωση της Ελλάδας σε διάφορα μάχιμα πλοία, που είχαν ως κύρια βάση την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου και σε Μονάδες Καταδρομών, που έδρασαν για την απελευθέρωση των Ελληνικών νησιών του Αιγαίου. Αποστρατεύτηκε ως έφεδρος Υποπλοίαρχος Μηχανικός στο τέλος του 1944 και επειδή ο πόλεμος εκτός Ελλάδας συνεχιζόταν, κατατάχθηκε στο Αμερικανικό Πολεμικό Ναυτικό. Μετά το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ και διακρίθηκε στο χώρο της Εμπορικής Ναυτιλίας. Πέθανε το 1995 στο εξωτερικό.

Την αγάπη προς την Πατρίδα την διατήρησε άσβεστη όλη του τη ζωή και την έδειξε πολλές φορές έμπρακτα και με διάφορες δωρεές.

Ανήγειρε με έξοδά του και πρόσφερε στο κράτος το κτίριο του Μουσείου των Πλαταιέων στον Μαραθώνα και συνεισέφερε για την προστασία των αρχαιοτήτων της περιοχής. Προσέφερε επίσης για την προστασία του απολιθωμένου δάσους της Λέσβου και του ιστορικού Τουρκικού Νεκροταφείου της Χίου, όπου έχουν ταφεί οι νεκροί του δαυλού του Κανάρη. Ανέλαβε τα έξοδα κατασκευής ονομαστικών πλακών των θυμάτων της σφαγής των Καλαβρύτων κατά τη Γερμανική κατοχή. Τη μεγαλύτερη δωρεά του έκανε μετά τα γεγονότα της Κύπρου του 1974, σχεδιάζοντας, ναυπηγώντας με προσωπική του επίβλεψη και προσφέροντας στο Πολεμικό μας Ναυτικό τρία πάνοπλα πρωτοποριακά μικρά ταχεία σκάφη, συνολικής δαπάνης 3 περίπου εκατομμυρίων αμερικανικών δολλαρίων.

Γιάννης Τσουδερός.

Ένας άλλος σπουδαστής του εξωτερικού, κατά τη διάρκεια της κατοχής της Ελλάδας 1941-44, ήταν και ο Γιάννης Τσουδερός. Αυτός διέφερε από όλους τους άλλους φοιτητές του εξωτερικού, κατά το ότι πατέρας του ήταν ο Εμμανουήλ Τσουδερός, Πρωθυπουργός τότε της εξόριστης Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Όπως μας πληροφορεί σε άρθρο του στο περιοδικό Πολιτικά Θέματα στο τεύχος της 28-3-97 ο Πρόεδρος της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας κ. Γεράσιμος Αποστολάτος, ο εικοσάχρονος περίπου τότε Γιάννης Τσουδερός, έχοντας ακολουθήσει τον Πρωθυπουργό πατέρα του το 1941 στην εξορία, σπούδαζε κατά την κατοχή της Ελλάδας σε Πανεπιστήμιο των ΗΠΑ κοινωνιολογία και οικονομικά.

Ως ένας από τους Έλληνες φοιτητές στην Αμερική την περίοδο εκείνη, μπορούσε κάλλιστα να παραμείνει στην ασφάλεια της χώρας που τον φιλοξενούσε. Υπό τις περιστάσεις όμως, θεώρησε υποχρέωσή του να διακόψει τις σπουδές του και να επιστέψει στα Ελληνικά βουνά, για να πολεμήσει τους κατακτητές της Πατρίδας του. Η μετακίνησή του όμως δεν εγκρίθηκε από τις συμμαχικές Αρχές, για να αποφευχθούν τυχόν πολιτικές εμπλοκές. Αυτό το εμπόδιο δεν αποθάρρυνε τον νεαρό φοιτητή. Πήρε το ψευδώνυμο Γιάννης Γιαννακόπουλος και μπήκε σε Ελληνο-Αμερικανική Ομάδα

Ελευθερία Στρατιά τα χέρια ό ένας με τον άλλον. Θάρρος, ψυχραιμία και πεθαρχία. Η νικήτρια Έλλάς θα σωθή. Ό ένας θα δίν θάρρος εις τον άλλον να σκευασθώ ομοίαν. Και πρό παντός όλοι μαζί προσοχή εις τα όργανα του εχθρού που επιδιώκου την άναρχίαν και την άποσπώθεισιν δια να σπά τον στρατόν μας. Ενίκησασεν τον εχθρόν ές μήνας. τώρα εις τας μάχας. Πρέπει να τον νικήσωμεν και εις τα μετοπίσθεν. Η Έλλάς δέν κατακτάται.

ΤΕΤΗΡΗ 22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
 ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΓΡΑΦΩΝ
 ΤΗΛΕΓΡΑΦΩΝ 2000 ΤΗΛΕΤΗΛΩΝ 2000
 ΤΗΛΕΤΗΛΩΝ 2000 ΤΗΛΕΤΗΛΩΝ 2000
 ΤΗΛΕΤΗΛΩΝ 2000 ΤΗΛΕΤΗΛΩΝ 2000

ΗΒΡΑΔΟΥΝΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ

Ο ΧΙΤΛΕΡ ΑΞΙΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΡΑΝΚΟ ΝΑ ΕΠΙΤΡΕΨΗ ΤΗΝ ΔΙΕΛΕΥΣΙΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ Ο ΦΩΝ ΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΔΡΙΤΗΝ

ΕΚΟΜΙΣΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΜΗΝΥΜΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ, 22 Απριλίου. (16. τηλ.). — Έπειγοντα τηλεγραφήματα εκ Νέας Υόρκης άγγέλλουν, ότι η πείσις τής Γερμανίας επί τής Ισπανίας προσέλαθεν δεξιάτην μορφήν. Το Βερολίον αξίοι την φοράν ταύτην πλήρη άποσπώθεισιν τής στάσεως τής Ισπανίας και ανεπιφύλακτον προσώρησιν τής εις τον Άξονα. Ειδικός άπεσταλμένος του Χίτλερ ανεχώρησεν ήδη εκ Βερολίνου δια Μαδρίτην, όπου πιθανώτατα έχει φθάσει ήδη. Ως έγνωσθη, όδός κομίζει προσωπικήν έπιστολήν του Άρχικαγκε-

λαρίου του Ράιχ προς τον στρατηγόν Φράνκο, δια τής οποίας ζητείται από τον δεύτερον, όπως επιτρέψη άμέσως την διέλευσιν γερμανικού στρατού εκ 50-90 χιλ. ανδρών δια μέσου του Ισπανικού έδαφους.

ΕΙΣΤΑΛΗ Ο ΦΩΝ ΕΣ:

Κατά τινας πληροφορίες ο ειδικός άπεσταλμένος του Χίτλερ δέν εινε άλλος από τον Φών Ές. Ό Φύρερ, λέγουσιν, εξέλεξεν έπιτηδες τον κυριώτερον συνεργάτην του, εις τον όποιον ανέθηκε την λεπτοτάτην άποστολήν, με την

πεποίθεισιν, ότι ο Φών Ές θα δυνηθή να πείση τον Φράνκο. Αι αύται πληροφορίες προσθέτουσιν, ότι ο Φών Ές μετέθη ήδη δεσπορικώς εις Μαδρίτην, όπου παρέμεινε δώδεκα μόνον ώρας και έσχε μακράν συνομιλίαν με τον άρχηγόν του Ισπανικού Κράτους. Ό άπεσταλμένος του Χίτλερ — προσθέτουσιν αι πληροφορίες αύται — ήξωσεν όπως άνευ χρονοτριβής δοθή η άδεια διελεύσεως των γερμανικών στρατευμάτων, καθόσον εινε άναγκαία δια την προπαρασκευασμένην επίδεισιν εις την Βόρειον Άφρι-

**Ο Μουσολίνι καίγεται σαν κουνούπι
από τη φλόγα της Ελληνικής ευφυΐας!**

By courtesy of the "Times of the World" and the Artists, Phil Goup.

Κοίταξε Αδόλφο που τρέχει σαν κυνηγημένος ο Τσολιός!

"Look, Adolf! I've got him on the run!"

By courtesy of the "Daily Herald" and the Artists, George Whitman.

δολιοφθορέων, που ήλθε και έδρασε στην κατεχόμενη Ελλάδα το 1944. Ο Γιάννης Τσουδερός τραυματίστηκε σε δράση κατά των Γερμανών στην Ήπειρο. Μετά την αποθεραπεία του επέστρεψε στην Ομάδα του και συνέχισε τη δράση του μέχρι την απελευθέρωση της Πατρίδας μας. Έως το θάνατό του το 1997, ο Γιάννης Τσουδερός διατηρώντας τη σεμνότητά του απέφευγε κάθε αναφορά στην εθελοντική αντιστασιακή του δράση.

Υλική προπαρασκευή Στρατού Ξηράς

Η προσπάθεια για την προετοιμασία του Στρατού Ξηράς, συγκεντρώθηκε ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς:

- Εφοδιασμό πολεμικού υλικού
- Οχύρωση Ελληνο-Βουλγαρικών συνόρων
- Συμπλήρωση οδικού δικτύου προς Βουλγαρία
- Αναθεώρηση Σχεδίων Αμύνης εξ απειλών από τους βόρειους γείτονές μας
- Αναθεώρηση Σχεδίου Επιστρατεύσεων
- Αύξηση θητείας στρατευσίμων

Από 1 Αυγούστου 1936, όταν η Αρχηγεία του Γενικού Επιτελείου Στρατού ανατέθηκε στον Αντιστράτηγο Αλέξανδρο Παπάγο, εντάθηκε σημαντικά η προπαρασκευή, σε όλους τους προαναφερόμενους τομείς.

Ακολουθώς θα περιοριστούμε, για την οικονομία του χώρου, στα τεράστια, αλλά λίγο γνωστά, έργα κατασκευής και εξοπλισμού **21** μεγάλων μονίμων οχυρών στην Ελληνο-Βουλγαρική μεθόριο, μήκους 500 περίπου χιλιομέτρων. Αυτά έγιναν την περίοδο 1936-40 και παρέμειναν γνωστά ως αμυντική «Γραμμή Μεταξά». Οι περισσότεροι από εμάς έχουμε ίσως ακούσει μόνο για ένα από αυτά, το οχυρό «**Ρούπελ**» και αγνοούμε ενδεχομένως την ύπαρξη άλλων **20** επίσης σηματικών οχυρών, με **συνολικό μήκος υπογείων στοών και υπογείων καταφυγίων 37 χιλιομέτρων, διανοιγμένων μέσα στα βουνά**, χωρίς βεβαίως τα σημερινά μέσα. Η κατασκευή αυτών των οχυρών, απετέλεσε ένα Ελληνικό άθλο, όπως περιγράφεται κατωτέρω. Τα κυριότερα στοιχεία και οι διαπιστώσεις που ακολουθούν για τη «Γραμμή Μεταξά», προέρχονται από συνοπτική

παρουσίαση στο «Ενημερωτικό Δελτίο» του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Τεύχος 2189, 4 Μαρτίου 2002 του διεθνούς κύρους ομότιμου Καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου Θεοδόση Π. Τάσιου, ο οποίος έγραψε για τα εν λόγω 21 οχυρά:

1. Τώρα που προωθούνται (ή συνωθούνται) τα Μεγάλα Τεχνικά Έργα. Τώρα που τα έργα Πολιτικού Μηχανικού (μαζί με τα οικοδομικά) αναγνωρίστηκαν ως η μεγαλύτερη Βιομηχανία της Χώρας. Τώρα που ο εθνικός κομφουζιονισμός αμβλύνεται και επιτρέπει την υπέρβαση της φαρισαϊκής εξίσωσης «εργολάβος ίσον απατεών». Τώρα είναι (επιτέλους) καιρός ν' αναμνησθούμε ότι Ελληνικά χέρια, Ελληνικά λεφτά, Ελληνική διευθυντική οργάνωση κι Ελληνική τεχνογνωσία, κατασκεύασαν (πριν από 65 χρόνια) ένα μέγιστο τεχνικό έργο: Την οχύρωση των Βορείων Συνόρων της Χώρας, κατασκευασμένη απ' τον Ελληνικό Στρατό κι απ' τους Έλληνες Μηχανικούς. Στη συνοριακή γραμμή Ελλάδας - Βουλγαρίας, κατασκευάστηκαν 21 Οχυρά (μεταξύ των οποίων η Παπαδοπούλα, το Ιστίμπεη, το Αρπαλούκι, το Ρούπελ, το Περιθώρι, το Πυραμιδοειδές κ.ά.). Το καθένα-τους ήταν ένα περίκλειστο έργο ικανό να αμυνθεί προς κάθε κατεύθυνση, με επιφανειακά έργα βολής (πυροβόλων, όλμων, βομβιδοβόλων, πολυβόλων κλπ.) και με ποικίλα άλλα υπόγεια έργα εγκαταστάσεων υποστήριξης (διοικητήριο, θάλαμοι, διαβιβάσεις, μαγειρεία, αποθήκες κάθε είδους, δεξαμενές, νοσοκομείο, συστήματα αερισμού και φωτισμού, αποχετεύσεις κλπ.). Ανάμεσα σε κάθε Οχυρό προς τα γειτονικά-του και προς τη μεθόριο, είχαν κατασκευασθεί έργα εκστρατείας και θέσεις μάχης για την επιβράδυνση του εχθρού, μαζί με ισχυρά αντιαρματικά κωλύματα, οδικό δίκτυο κλπ.

Ιδού πρώτα μια συνοπτική παρουσίαση του Έργου:

- Περίοδος 1937-1940
- Δαπάνη 1,5 δισεκατομμύριο τοτινές δραχμές (η σημερινή ισοδυναμία των οποίων μπορεί να κυμαίνεται από 2 έως 20 τρισεκατομμύρια δραχμές,

The Evzone is beating up Mussolini

Courtesy of The Chicago Daily News

**Ο Τσολιός δίνει του Άρχιμακαρόνα
παρά μία τεσσαράκοντα.**

Η ποιότητα του ατόμου

THE QUALITY OF MAN

By courtesy of the "Daily Sketch"
... the Artist, Clive Upton.

ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίον θα βρεθεί η αντιστοιχία).

- Σύνολο ημερομισθίων 3.000.000
- Μήκος υπογείων στοών 24.000 μ.
- Μήκος υπογείων καταφυγίων 13.000 μ.
- Υπόγειες και επιφανειακές εκσκαφές 900.000 κυβ. μ.
- Τσιμέντο (ειδικό 500 χγ/εκ², και κοινό) 66.000 τόνοι
- Σκυροδέματα (οπλισμένα και άοπλα) 180.000 κυβ. μ.
- Σιδηροπλισμός 12.000 τόνοι
- Σωλήνες αερισμού 17.000 μ.
- Σωλήνες ύδρευσης 75.000 μ.
- Σωλήνες αποχέτευσης 24.000 μ.

Κάθε σύγκριση με τον υπόγειο σιδηρόδρομο των Αθηνών ή μ' οποιοδήποτε άλλο σύγχρονο τεχνικό έργο, κάνει τον θαυμασμό-μας να μεγαλώνει για το επίτευγμα εκείνο - ιδίως αν ληφθεί υπόψη η διασπορά του έργου σε δυσπροσπέλαστα βουνά, οι δυσμενέστατες καιρικές συνθήκες (και το κράτος δυσάρεστων πολιτικών συνθηκών). **Κι όμως, το δημόσιο αυτό Έργο πραγματοποιήθηκε φτηνά, σωστά και γρήγορα!**

Τι είχαν παραπάνω εκείνοι οι πατεράδες κι οι παππούδες-μας, που δεν το 'χουμε εμείς; Άντε, ντε... Μερικοί κακεντρεχείς, λένε ότι είχαν λίγο μεγαλύτερη δόση από κείνη την ιδιότητα η οποία (λόγω εντόπιας ανεπάρκειας;) βαφτίζεται με τον αρβανίτικο όρο «μπέσα». Κι είχαν βέβαια κι έναν μάνατζερ που λεγόταν Ελληνικός Στρατός - μια αναγνώριση η οποία δεν ακούγεται όσο συχνά οφείλεται.

2. Όσο για την στρατηγική αποδοτικότητα του Έργου, φαντασθήτε την προοπτική πλαισίωσής-του με τον κύριο όγκο του Στρατού Εκστρατείας, για την αντιμετώπιση του βαλκανικού αντιπάλου, κατά του οποίου προοριζόταν το Έργο. Αντ' αυτού, η οχύρωση των Βορείων Συνόρων πλαισιώθηκε μόνον με τα

ανεπαρκέστατα υπόλοιπα του Ελληνοϊταλικού μετώπου. Παρά ταύτα, αν εξαιρέσετε τα δύο άκρα της Γραμμής των οχυρών (το μεθοριακό Μπέλες και τον Εχίνο/Νυμφαία μετά την εκκένωση της Δυτικής Θράκης), οι Γερμανοί δεν παρεβίασαν πουθενά το φράγμα της οχυρωμένης Γραμμής Μπέλες-Νέστος. Ούτε οι βομβαρδισμοί του πολυάριθμου γερμανικού πυροβολικού, ούτε οι βολές με όπλα ευθυτενούς τροχιάς κατάφεραν τίποτα το ουσιώδες. Κι οι φρουρές των οχυρών αυτών μπόρεσαν κατ' επανάληψη να βγουν στην επιφάνεια, και να εκκαθαρίσουν τα Γερμανικά τμήματα που είχαν «επικαθήσει» στον χώρο τους.

Όταν μετά την συνθηκολόγηση, ο υποστράτηγος Schneider (επικεφαλής Γερμανικής Επιτροπής μελέτης της οχύρωσης) θα περπατήσει επί έναν μήνα τη Γραμμή, θα γράψει ότι τα οχυρά αυτά είχαν επιτύχει το βέλτιστο σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη ανάλογη οχυρωματική Γραμμή στην Ευρώπη. Και θα ζητήσει απ' τον καθηγητή της Γεωλογίας Μητσόπουλον, ερμηνεία της μεγάλης αντοχής του σκυροδέματος των έργων...

3. Το Έργο μελετήθηκε εξ ολοκλήρου από το Μηχανικό του Ελληνικού Στρατού, αφού βεβαίως ο γενικός σχεδιασμός από τακτική άποψη είχε γίνει απ' το Πεζικό και το Πυροβολικό. Δεν είναι μέσα στους σκοπούς αυτού του Σημειώματος να περιγράψει τις άλλες εκείνες «μάχες», τις διανοητικές, οι οποίες δόθηκαν για τη σύλληψη, την τεκμηρίωση, τον υπολογισμό, τη σχεδίαση και την προδιαγραφή του όλου εγχειρήματος. (Ας θυμηθούμε και το ανάλογο του Αρχιμήδους με τους γερανούς-του, στην άμυνα των Συρακουσών). Αλλά είναι ευχάριστο καθήκον να σημειώσουμε εδώ και τον ρόλο του Εθν. Μ. Πολυτεχνείου σ αυτήν την προσπάθεια, ιδίως όσον αφορά την όπλιση, τη σύνθεση και τον έλεγχο Ποιότητας του σκυροδέματος του Έργου. Ο πρώτος Καθηγητής του Ωπλισμένου Σκυροδέματος στο Πολυτεχνείο, ο αείμνηστος Περικλής Παρασκευόπουλος,

ήταν ένας από τους κυριότερους συνεργάτες αυτής της προσπάθειας.

Η επίπονη και δυσχερέστατη κατασκευή του όλου Έργου έγινε υπό την έμπνευση, οργάνωση και συστηματική επίβλεψη του Στρατού. Ο κάθε «Αξιοματικός Έργου» επιλεγόταν με μεγάλη φροντίδα - και ήταν μια προσωπικότητα εκείνη την εποχή: Οι τεχνικές του γνώσεις, οι διευθυντικές και οικονομολογικές του ικανότητες, (αλλά κυρίως μια δυσεύρετη εμμονή στο καθήκον), ήταν απ' τα ουσιώδη εκείνα χαρακτηριστικά τα οποία όποιος Μηχανικός τα διαθέτει σήμερα γίνεται ζάπλουτος.

Ευτύχησα να έχω συνεργασθεί πολύ αργότερα, ή να έχω υπηρετήσει σε μονάδες Μηχανικού με μερικούς απ' αυτούς (Στ. Ψαραδέλλης, Αχ. Παυλίδης, Κωνστ. Καλευράς) και ξέρω κι από πρώτο χέρι σε τι πολύτιμα στελέχη αναφέρομαι. Αλλά, βλέπετε η Ιστορία δεν επαινεί τις προσωπικότητες του Στρατού - απλώς διασώζει τα ονόματα μόνον των κνώδαλων που γίνονται κινηματίες.

4. Το Έργο ήταν ένα περίπλοκο άθροισμα ποικίλων έργων: Οδοποιία, Σήραγγες (οχυρά, διάδρομοι, υπνωτήρια, διαβιβάσεις, νοσοκομεία, αποθήκες, δεξαμενές), Ύδρευση/Αποχέτευση, Αερισμός, Φωτισμός, Τάφροι και χαρακώματα. Ο Στρατός (το «Φρούριο Θεσσαλονίκης», όπως ονομάστηκε η ειδική Μονάδα) μελέτησε τις ανάγκες σε ειδικευμένο προσωπικό για το όλο εγχείρημα, προώθησε τα κατάλληλα στελέχη αξιωματικών του Μηχανικού (εν ενεργεία ή αποστράτων) και ιδιωτών Πολιτικών Μηχανικών και ανεζήτησε τους κατάλληλους Εργολάβους για την Κατασκευή. (Σπανιότατα ακολούθησε το σύστημα δι' αυτεπιστασίας, παρ' όλο που είχε τη δυνατότητα αυτή). Οι διαγωνισμοί άρχισαν απ' το 1936 και συνεχίζονταν σταδιακά και μετά το 1939 - μέχρι και μετά την κήρυξη του πολέμου. Όπως ήταν φυσικό, η έλλειψη πείρας στην αρχή δημιούργησε

προβλήματα: Ποιο τιμολόγιο και ποιες προδιαγραφές θα μπορούσαν να περιγράψουν τις απίστευτες και δυσπρόβλεπτες συνθήκες τέτοιων έργων... Και βρέθηκαν θερμόαιμοι υπηρεσιακοί παράγοντες (1936), οι οποίοι πρότειναν την έκπτωση των «δυστροπούντων» εργολάβων. Το σοφό «Φρούριο Θεσσαλονίκης» όμως, είχε άλλη γνώμη, και έδωσε εντολή «να βελτιωθούν κατά το δυνατόν τα κονδύλια εκείνα τα οποία εξημίωναν ίσως τους εργολάβους, λόγω των συνθηκών πραγματοποίησης των κατασκευών». Ας παίρνομε μαθήματα εμείς οι νεότεροι: Άλλο προστασία του δημοσίου συμφέροντος, κι άλλο ευθυνο-λαγνεία... Οι φοβεροί εκείνοι Εργολάβοι δε, όταν στέρεψε το δημόσιο χρήμα (1938-39), δέχθηκαν (άκουσον-άκουσον) να εργάζονται επί πιστώσει - να πληρωθούν δηλαδή την επόμενη χρονιά! Τέτοια ήταν η «μπέσα» της γενιάς εκείνης. Η έρευνα για την εξακρίβωση των ονομάτων των ωραίων εκείνων Ελλήνων Τεχνικών, θα ολοκληρωθεί σύντομα.

Ο Στρατός προμήθευε στους εργολάβους όλα τα βασικά υλικά (τσιμέντο, σίδηρο, ελάσματα, πασσάλους, παραπήγματα, μηχανήματα για εγκατάσταση - αλλά και ειδικό εξοπλισμό για την κατασκευή, όπως δονητές σκυροδέματος). Ήταν δε ευρύτερη η ευφυΐα εκείνου του εργοδότη-μάννατζερ που ήταν ο Στρατός:

- **Τα τιμολόγια ήσαν κρυστάλλινα** (για παράδειγμα, επιμετρούσαν και τις πάπιες/έδρανα των σιδηροπλισμών).
- Η κοινωνική αντίληψη για τους εργαζόμενους ήταν μπροστά απ' την εποχή (π.χ. σε περιπτώσεις κακοκαιρίας, ο Στρατός πλήρωνε μέχρι 12 μισά μεροκάματα κατά μήνα, κατευθείαν στο προσωπικό των εργολάβων).
- Ο διοικητής της φρουράς του Οχυρού δεν είχε την παραμικρή δικαιοδοσία πάνω στο εργαζόμενο προσωπικό (ιδιώτες ή στρατιωτικούς).

5. Ας έρθουμε τώρα σε μερικά ειδικότερα τεχνικά ζητήματα. Και πρώτα η τεχνολογία του σκυροδέματος: Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία παρήγαγε τότε ένα ειδικό για την περίπτωση τσιμέντο υψηλής αντοχής ($500-625 \text{ χγ/εκ}^2$, με τους τότε κανονισμούς), το οποίο χρησιμοποιούνταν σε αναλογία 400 χγ/μ^3 - αλλ' έφθανε και μέχρι διπλασιασμού στην πάνω στρώση της πλάκας οροφής των οχυρών. Η σοφή τεχνική προδιαγραφή τόνιζε μεν τη σημασία του χαμηλού λόγου «νερό: τσιμέντο» (απαιτούσε, όπου ήταν δυνατόν, $\omega=0,45!$), αλλ' απαγόρευε τα στεγνά σκυροδέματα, δίνοντας τιμές slump ίσες με 6 cm για το σώμα και 3 cm για την επιφάνεια των έργων.

Η χρήση των αναμικτήρων σκυροδέματος έγινε υποχρεωτική απ' το 1937, μετά δε και από σχετικά μεγάλης κλίμακας πειράματα με τη συνεργασία του ΕΜΠ, η Υπηρεσία προέκρινε και προμήθευσε δονητές μάζας σκυροδέματος - αεροκίνητους, παρακαλώ, (εκλογή ορθότατη δια το υψίσυγχο του φάσματος των). Δεν ξέρει κανείς τι να πρωτοθαυμάσει σ' αυτά τα εργοτάξια, τον καιρό που οι άλλες (εκτός Οχύρωσης) κατασκευές στην Ελλάδα δεν ήσαν ακόμη τόσο αναπτυγμένες. λ.χ., η Υπηρεσία προέβλεπε ότι πολλοί οπλισμοί θα έπρεπε να τοποθετούνται κατά περιοχές, μετά τη σκυροδέτηση ορισμένου πάχους του στοιχείου. Ή, τα αποτελέσματα αντοχής διασταυρώνονταν και με δοκίμια που στέλνονταν στο ΕΜΠ. Ή, η συντήρηση του σκυροδέματος κρατούσε 15 ημέρες - φάρμακο άριστο υπέρ της ανθεκτικότητας σε διάρκεια.

Όλα τούτα, συνεχίζουν να είναι μαθήματα για μερικούς από μας, μέχρι σήμερα. Το ίδιο κι η ρητή υποχρέωση του Αξιωματικού του Έργου: την προτεραιά της σκυροδέτησης, να βεβαιώνει ότι έχει οργανωθεί πλήρως η εργασία κ.λπ. κ.λπ., ελέγχοντας λεπτομερώς έξι συγκεκριμένες προϋποθέσεις, για να δοθεί η άδεια να προχωρήσει ο Εργολάβος. Κι ο Κανονισμός έλεγε ότι ο

Αξιοματικός Έργων «τυγχάνει προσωπικώς υπεύθυνος»
- και το εννοούσε!

Πως να μην πετύχουν αντοχές 300 και 400 χγ/εκ², όταν η υπόλοιπη πιάτσα αγκομαχούσε για το Β120. Μια άλλη σπουδαία απόφαση (απότοκος μακράς Ελληνικής εμπειρίας) ήταν η προσθήκη 50 χγ/μ³ λεπτής θηραϊκής γης στα 250 χγ/μ³ κοινού τσιμέντου (στον αναμικτήρα - όχι στο εργοστάσιο) σε όλες τις επενδύσεις των τόξων των σηράγγων. Τέσσερις χιλιάδες τόνοι θηραϊκής γης θα μούνε έτσι στην Οχύρωση. Είκοσι χρόνια αργότερα, ένας νεαρός Μηχανικός, θα κάνει το ίδιο στις σήραγγες/δέξαμενες του Ναυτικού, με λαμπρά αποτελέσματα αντλησιμότητας και στεγανότητας σκυροδέματος. Τέλος, η συμπεριφορά οπλισμένου σκυροδέματος υποκειμένου σε εκρήξεις, αποτελεί ακόμα και σήμερα ένα απ' τα πιο αμφιλεγόμενα αντικείμενα της Δυναμικής. Πριν από 62 χρόνια, Επιτροπή του ΕΜΠ (υπό τον Πρύτανη Ν. Κιτσίκη, με τους Π. Παρασκευόπουλο και Α. Ρουσόπουλο) αναλύει το πρόβλημα κατά εντυπωσιακά ορθολογικό τρόπο και, αφού περιγράψει τον τριμερή μηχανισμό αυτής της συμπεριφοράς, καταλήγει στον βέλτιστο τρόπο όπλισης της μάζας του σκυροδέματος (πάχη 1,00 έως 2,00 μέτρα ενίοτε), που είναι και ο οικονομικότερος.

6. Η σύνταξη αυτού εδώ του Σημειώματος έγινε εφικτή χάρις στην παραχώρηση μερικών διαβαθμισμένων ιστορικών στοιχείων απ' τη Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού (Στρατηγός κ. Ι.Δ. Κακουδάκης) μετά από σχετική έγκριση του ΓΕΣ και τη φιλική συνεργασία με τον Στρατηγό κ. Μπάκα και τον Ταξίαρχο κ. Κρασανάκη, του Μηχανικού. Μαζί με τις θερμές ευχαριστίες μου για την παραχώρηση αυτού του υλικού, ήθελα να προσθέσω και τις οφειλόμενες προς το ΓΕΣ ευχαριστίες για τις μελλοντικές διευκολύνσεις προς τους Έλληνες Μηχανικούς να επισκεφθούν τμήματα του Έργου, στο πλαίσιο αρμοδίως οργανωμένων τεχνικών εκδηλώσεων.

Ήταν ίσως καιρός να αναιρέσωμε την ενδημούσα αμνησία μας...» Με αυτά τα λόγια κλείνει την παρουσίασή του για τα 21 οχυρά της «Γραμμής Μεταξά» ο σοφός Καθηγητής του ΕΜΠ Θ. Π. Τάσιος.

Ο χώρος δεν επιτρέπει επέκταση της παρουσιάσεως της προετοιμασίας και στους λοιπούς τομείς. Ακροθιγώς σημειώνεται ότι από τα 14 Άρματα Μάχης 6-7 τόνων, που είχαν παραγγελθεί την εξιστορούμενη περίοδο στην Αγγλία, κανένα δεν μας παραδόθηκε, διότι κρατήθηκαν για κάλυψη πολεμικών αναγκών της Μεγάλης Βρετανίας. Ανάλογες κατακρατήσεις βαρέων όπλων, που είχαν παραγγελθεί στη Γαλλία, έγιναν και από τη Γαλλική Κυβέρνηση με την έκρηξη του Β΄ ΠΠ.

Η προετοιμασία του Πολεμικού μας Ναυτικού

Ας δούμε όμως τώρα τι αναφέρει η ολοκληρωθείσα το 1953 "ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ Β. ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ 1940-1944", που **βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών "ως τήν τε αλήθειαν ομολογούσα καί τήν πάτριον Ιστορίαν προάγουσα"**, γιά την προετοιμασία του Πολεμικού μας Ναυτικού. Την Έκθεση συνέταξε βάσει επισήμων στοιχείων, ο επί Πρωθυπουργίας Σοφοκλή Βενιζέλου ανακληθείς ως Αντιναύαρχος στην ενέργεια το 1951 για το σκοπό αυτό μετέπειτα Ακαδημαϊκός Δημήτριος Γ. Φωκάς:

- "Τό πρόγραμμα αυτό απέβλεπε σαφώς εις τό νά προετοιμάση τήν Ελλάδα ναυτικώς ως σύμμαχον τής Αγγλίας καί νά τήν καταστήση ικανήν νά συνεισφέρει εις τήν συμμαχίαν συνδρομήν, βασιζομένην ιδίως εις τήν πληρεστέραν αξιοποίησιν τής γεωγραφικής θέσεως."
- "Οι πενιχροί οικονομικοί πόροι τού κράτους δέν επέτρεπαν σημαντικήν αύξησιν τών ναυτικών δυνάμεων. Περιορίσθη επομένως η προσπάθεια πρός αύξησιν τού Στόλου εις τήν παραγγελίαν τών δύο αρίστων αντιτορπιλικών Β.ΓΕΩΡΓΙΟΣ καί Β.ΟΛΓΑ εις Αγγλίαν, συνδεομένη μέ εντατικήν μέριμναν διά τήν τελειοτέραν κατά τό δυνατόν εκπαίδευσιν τού Ναυτικού προσωπικού καί εις τήν ενδελεχεστέραν άσκησιν καί οργάνωσιν τού Στόλου."

- "Είχεν επίσης αποφασισθή η κατασκευή δύο ακόμη πανομοιότυπων αντιτορπιλικών (Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ και Β. ΣΟΦΙΑ), άτινα επρόκειτο νά ναυπηγηθούν εις τό νέον **Ναυπηγείον τού Σκαρμαγκά, τό οποίον ιδρύετο κατά τήν ιδίαν εκείνην περίοδον. ...**"
- "Δέν έλλειψαν, εννοείται κατά τό διάστημα τούτο συζητήσεις μεταξύ τών μελών τού ΑΝΣ διά τήν αγοράν καί άλλων Πλοίων, ειδικώς δύο Γερμανικών Υποβρυχίων καί τινών Τορπιλλακάτων, αίτινες όμως ένεκα αντιγνώμιών δέν ετελεσφόρησαν."
- "Εστράφη δέ ιδιαιτέρως η προσοχή εις **τήν οχύρωσιν τών ακτών**, τήν δημιουργίαν ασφαλών εσωτερικών θαλασσίον οδών καί βάσεων, ώστε νά καταστή σημαντικώτερα μέν διά τούς Άγγλους η συμμετοχή τής Ελλάδος εις τήν συμμαχίαν, αφ' ετέρου δε νά διασφαλισθούν περισσότερον αι απαραίτητοι θαλάσσιοι μεταφοραί, αι απαιτούμεναι τόσον διά τήν κινητοποίησιν καί συγκέντρωσιν στρατού, όσον καί διά τόν εφοδιασμόν τής Χώρας."

Η Έκθεση Φωκά αναφέρεται στο Επιτελικό πρόγραμμα προπαρασκευής της Χώρας για πόλεμο ως ακολούθως:

- "Διά τήν από ξηράς άμυναν θά εχρησιμοποιείτο μόνον ο Ελληνικός στρατός. Αβεβαία καί απίθανος εφαινετο άλλη βοήθεια. Απητείτο επομένως εργασία διά τήν συγκρότησιν αξιωμαχού στρατού καί ανάλογον οχύρωσιν πρός άμυναν από επιθέσεως προερχομένης εκ Βουλγαρίας."
- "Διά τήν προστασίαν τής Χώρας από αποπείρας καταλήψεως της διά σοβαρών αποβατικών δυνάμεων, θά επήρκει η κάλυψις τού εγγύς ευρισκομένου Αγγλικού Στόλου τής Μεσογείου, όστις θά επροστάτευεν επίσης καί τόν εκ τού εξωτερικού διά θαλάσσης εφοδιασμόν τής Ελλάδος."
- "Διά τήν φύλαξιν τών Ελληνικών ακτών από αιφνιδιαστικών επιθέσεων, ορμώμενων είτε από τά Δωδεκάνησα, είτε από τούς Ιταλικούς λιμένας τής Νοτίου Αδριατικής, δέν ήτο δυνατόν νά επιζητηθή η μόνιμος παραμονή Αγγλικών Ναυτικών Δυνάμεων εις Ελληνικά ύδατα. Έπρεπεν επομένως νά ληφθή πρόνοια οχυρώσεως τών ζωτικότερων σημείων τών Ελληνικών παραλίων, οχυρώσεως ήτις θά ηδύνατο νά κράτηση τάς επιτιθέμενας εχθρικάς δυνάμεις, μέχρις εμφανίσεως τού

καλύπτοντος εξ αποστάσεως Αγγλικού Στόλου."

Εκτός από τα **21** μεγάλα μόνιμα Οχυρά της Γραμμής Μεταξά, **που κατασκευάστηκαν από Ελληνικά χέρια και χρήματα την περίοδο 1936-40** κυρίως στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα, τα μεγαλύτερα των οποίων παρέμειναν απόρθητα στις λυσσώδεις Γερμανικές επιθέσεις και προς τους υπερασπιστές τους οι Γερμανοί παρουσίασαν όπλα, έγιναν επίσης και εξοπλίστηκαν πλήρως και τα ακόλουθα **8** μεγάλα **Παράκτια Οχυρά:**

- Βόρειο Οχυρό Αιγίνης,
- Νότιο Οχυρό Αιγίνης,
- Οχυρό Φλεβών,
- Οχυρό Αράξου,
- Οχυρό Νοτίου Ευβοϊκού,
- Οχυρό Βορείου Ευβοϊκού,
- Οχυρά Καραμπουρνού και Τούζλα στην περιοχή του Μεγάλου Εμβόλου στο Θερμαϊκό Κόλπο.

Για τα εν λόγω Παράκτια Οχυρά σημειώνει η Έκθεση Φωκά:

- "Τό έργον υπήρξε κατ' εξοχήν τεχνικόν καί δυσχερές, η δέ επιτυχής πραγματοποίησίς του, συμπεριλαμβανομένης καί τής μεταφοράς καί επιτυχούς εγκαταστάσεως επί κορυφής τής Αιγίνης τών δύο διδύμων πύργων τών 12"/45 τού θωρηκτού ΛΗΜΝΟΣ, **ολικού βάρους εκάστου τούτων 900 τόνων**, απετέλεσε πραγματικόν άθλον, άνευ προηγουμένου εν Ελλάδι καί τίτλον τιμής διά τήν Υπηρεσίαν τού Β. Ναυτικού, όσον καί διά τήν Ελληνικήν Βιομηχανίαν."
- "Ούτω κατά τήν έκρηξιν τού Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τά Οχυρά ευρέθησαν εις ικανοποιητικόν βαθμόν ετοιμότητος, διά νέας δέ εντατικής προσπάθειας τό όλον έργον τής Παρακτίου Αμύνης, πλήν ελαχίστων λεπτομερειών, είχε συμπληρωθεί κατά τάς παραμάνας τού Ελληνοϊταλικού Πολέμου..."

Και η Έκθεση Φωκά καταλήγει επί του θέματος της προπαρασκευής του Πολεμικού μας Ναυτικού:

- "Εν συμπεράσματι δύναται νά λεχθή ότι, αναλόγως πάντοτε τών διατιθεμένων οικονομικών μεσών τής Χώρας, η προετοιμασία τού Ναυτικού υπήρξε, όσον εστάθη δυνατόν,

επαρκής και ότι επιμελής ημπορεί νά θεωρηθή η επί τού προκείμενου εργασία τού ΓΕΝ.

- "Η εντατική προσπάθεια προς συμπλήρωσιν τών αναγκών τού Στρατού, είναι αληθές ότι περιώριζε σημαντικώς τās πιστώσεις τās διατιθέμενος διά τό Ναυτικόν."
- "Αναγκαστικώς λοιπόν περιωρίσθη η τόσοσ πολυδάπανος άλλοστε, απόκτησις νέων Πλοίων και αι ολίγοι πιστώσεις διετέθησαν διά τήν εξακολούθησιν τού προγράμματος τών Οχυρώσεων και τόν εφοδιασμόν τών Πολεμικών Πλοίων και τών Αμυντικών Συγκροτημάτων μέ τά απαραίτητα πυρομαχικά, τορπίλλας, νάρκας, ανθυποβρυχιακά δίκτυα, υλικά συντηρήσεως και επισκευής, ιματισμόν, διά τη δημιουργίαν Κέντρου Εκπαιδεύσεως, και **διά τήν ίδρυσιν τέλος τού Κρατικού Ναυπηγείου εις τόν Σκαραμαγκάν**. Διά τού Ναυπηγείου αυτού, τό οποίον καταστραφέν δυστυχώς κατά τον πόλεμον δεν επέπρωτο νά λειτουργήσῃ, επροσδοκάτο ότι θα επετυγχάνετο και η συστηματική ανανέωσις τών μαχίμων μονάδων τού Στόλου και η ναυπήγησις εμπορικών πλοίων, αλλά και η δημιουργία συναφών ιδιωτικών βιομηχανιών και η παροχή εργασίας εις χιλιάδας εργατών." Στην παγκοσμίως γνωστή και έγκυρη ετήσια έκδοση "JANE'S FIGHTING SHIPS" του 1939, σημειώνεται ότι **η Ελλάδα είχε Πρόγραμμα ναυπηγήσεως 12 Αντιτορπιλικών μεταξύ των ετών 1937-1940 και 2 Υποβρυχίων**. Τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά, ο Ναύσταθμος Σαλαμίνοσ καθώς και ο λιμένασ του Πειραιώσ, κατεστράφησαν από Αγγλοαμερικανικό βομβαρδισμό στις αρχές του 1944, ενώ είχε ήδη κριθεί η τροπή του Πολέμου.
- "Δέν πρέπει νά παροράται ότι εις τήν προσπάθειαν αυτήν τής πολεμικής παρασκευής, σημαντικήν δυσκολίαν προσέθετε η έλλειψις επαρκούσ εξωτερικού συναλλάγματος. Οι Άγγλοι και Αμερικανοί αφήτουν τήν πληρωμήν τών Ελληνικών παραγγελιών εις Λίρας και Δολλάρια και μόνον τά Κράτη τού Άξονοσ εδέχοντο τό σύστημα τού συμψηφισμού. Αναγκαστικώς λοιπόν εστράφη η Ελλάσ διά προμηθείασ της πρós τά εκεί και μόνον μέ τόν τρόπον αυτόν κατέστη δυνατόν νά πραγματοποιηθούν μερικαι Ελληνικαι Πολεμικαι παραγγελιαι, πληρωνόμεναι δι εξαγωγής καπνών,

σταφίδων, μεταλλευμάτων και άλλων προϊόντων τής πτωχής Ελληνικής γής."

Η σύνθεση του Ελληνικού Στόλου το 1940

Το μικρό Ελληνικό Στόλο, που κλήθηκε να αντιμετωπίσει τον πανίσχυρο και σύγχρονο Ιταλικό, αποτελούσαν κυρίως τα ακόλουθα **μάχημα** Πολεμικά Πλοία:

- **1** Θωρηκτό 30 ετών, σε κακή κατάσταση, ιδίως των Λεβήτων (ΑΒΕΡΩΦ)
- **1** Θωρηκτό παρωπλισμένο (ΚΙΛΚΙΣ)
- **2** Αντιτορπιλλικά Αγγλικής κατασκευής, σύγχρονα, 2 περίπου ετών (Β.ΓΕΩΡΓΙΟΣ-Β.ΟΛΓΑ)
- **4** Αντιτορπιλλικά Ιταλικής κατασκευής, 7 περίπου ετών, αλλά με προβληματικό υλικό (ΨΑΡΑ-ΣΠΕΤΣΑΙ-ΥΔΡΑ-ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ)
- **4** Αντιτορπιλλικά Αγγλικής κατασκευής, 30 περίπου ετών (ΔΕΩΝ-ΠΑΝΘΗΡ-ΑΕΤΟΣ-ΙΕΡΑΞ)
- **6** Υποβρύχια Γαλλικής κατασκευής, εκ των οποίων τα **4** μεγαλύτερα περίπου 13 ετών (ΠΡΩΤΕΥΣ-ΓΛΑΥΚΟΣ-ΤΡΙΤΩΝ-ΝΗΡΕΥΣ) και **2** μικρότερου μεγέθους, περίπου 14 ετών (ΚΑΤΣΩΝΗΣ-ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ)
- **4** Τορπιλλοβόλα 350 τόννων, 35 ετών (ΘΥΕΛΛΑ-ΣΦΕΝΔΟΝΗ-ΝΙΚΗ-ΑΣΠΙΣ)
- **4** Τορπιλλοβόλα, 240 τόννων, 26 περίπου ετών (ΠΡΟΥΣΑ-ΠΕΡΓΑΜΟΣ-ΚΥΖΙΚΟΣ-ΚΙΟΣ)
- **5** Τορπιλλοβόλα 125 τόννων, 26 ετών (ΚΥΔΩΝΙΑΙ-ΑΙΓΛΗ-ΑΛΚΥΩΝΗ-ΑΡΕΘΟΥΣΑ-ΔΩΡΙΣ)
- **4** Ναρκαλιευτικά (ΑΛΙΑΚΜΩΝ-ΑΞΙΟΣ-ΝΕΣΤΟΣ-ΣΤΡΥΜΩΝ)
- **1** Πλωτό Συνεργείο, 20 ετών (ΗΦΑΙΣΤΟΣ)

Από την Ιταλική επίθεση μέχρι την κατάληψη της Κρήτης.

Κυρία αποστολή του Πολεμικού μας Ναυτικού στη **Μάχη της Ελλάδας** ήταν η συνοδεία νηοπομπών που μετέφεραν προσωπικό και εφόδια δια θαλάσσης προς τους μαχόμενους στα βόρεια σύνορά μας. Αυτή η αποστολή εκτελέστηκε με **απόλυτη επιτυχία και χωρίς απώλειες**, πλην αυτών που προκλήθηκαν μετά την Γερμανική επίθεση.

Από τη δεύτερη ημέρα της Ιταλικής επιθέσεως δύο Αντιτορπιλλικά μας έκαναν βομβαρδισμούς με τα πυροβόλα τους κατά εχθρικών θέσεων απέναντι από την Κέρκυρα. Αργότερα, μοίρες Αντιτορπιλλικών, έκαναν τρεις φορές επιδρομές στην Αδριατική, παρά την εκεί κοντά ισχυρότατη παρουσία του Ιταλικού Στόλου. Τα Υποβρύχιά μας είχαν αναλάβει επίσης συστηματικές και επιτυχείς προσβολές κατά εχθρικών πλοίων, που μετέφεραν εφόδια στον Ιταλικό Στρατό στην Αλβανία.

Οι μεγάλες όμως ώρες στη δράση του Στόλου μας ξετυλίχτηκαν στις πολεμικές του αποστολές κυρίως στη Μεσόγειο, αλλά και αλλού, από το 1941 και μετά, κατά τη διάρκεια της κατοχής της Ελλάδας. Η εν λόγω δράση συνεχίστηκε ακόμη και έπειτα από την απελευθέρωση της Ελλάδας, έως τη λήξη του Πολέμου τον Αύγουστο του 1945. Την περίοδο αυτή το Ναυτικό μας είχε την κυρία Βάση του στη Μ.Α.

Πλοία του Ελληνικού Στόλου που απωλέστηκαν στις επιχειρήσεις για την άμυνα της Ελλάδας, από 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι 31 Μαΐου 1941.

Ο Στόλος μας πλήρωσε βαρύ τίμημα κατά την πολεμική αυτή περίοδο κατά τη Μάχη της Ελλάδας, με τις ακόλουθες απώλειες μαχίμων μονάδων του:

- 1 Θωρηκτό (ΚΙΑΚΙΣ 24/4/41)
- 4 Αντιτορπιλλικά (Β.ΓΕΩΡΓΙΟΣ 24/4/41-ΨΑΡΑ 20/4/41-ΥΔΡΑ 22/4/41-ΛΕΩΝ 15/5/41)
- 1 Υποβρύχιο (ΠΡΩΤΕΥΣ 29/12/40)
- 10 Τορπιλλοβόλα (ΚΙΟΣ 23/4/41-ΘΥΕΛΛΑ 22/4/41-ΠΡΟΥΣΑ 4/4/41-ΚΥΖΙΚΟΣ 25/4/41-ΠΕΡΓΑΜΟΣ 25/4/41-ΚΥΔΩΝΙΑΙ 26/4/41-ΔΩΡΙΣ 23/4/41-ΑΛΚΥΟΝΗ 23/4/41-ΑΙΓΛΗ 24/4/41-ΑΡΕΘΟΥΣΑ 25/4/41)
- 4 Ναρκαλιευτικά (ΑΞΙΟΣ 26/4/41-ΑΛΙΑΚΜΩΝ 21/4/41-ΝΕΣΤΟΣ 26/4/41-ΣΤΡΥΜΩΝ 24/4/41)

Σύνθεση Ελληνικού Στόλου κατά απόπλου από Κρήτη για Μ.Α.

Έχοντας υποστεί ισχυρότατες Γερμανικές κυρίως αεροπορικές

Hitler to Mussolini

"In 1940 and in January of 1941, I decided to put a bolt on the western entrance to the Mediterranean. With this object in view I met with the President of the Spanish government. If there had been an agreement then, my great plan for the Mediterranean would have been realised. I was dumbfounded when I was suddenly informed that Italy was to declare war on Greece. This was the reason for my sudden trip to Florence on 28 October 1940. The unfortunate initial outcome of Greece's entrance into the war encouraged the English to attack Libya with success. And then for the first time, General Franco appeared hesitant. Since then, all our endeavours to persuade Spain to enter the war as our ally have been proven fruitless."

(From «GREECE 1940-41» by Hatzipateras & Fafalios)

A letter from Hitler to Mussolini dated 27 December 1944 which was found among Duce's personal papers at the time of his execution.

«...Το 1940 και τον Ιανουάριο του 1941 αποφάσισα να κλείσω την δυτική είσοδο στην Μεσόγειο. Για τον σκοπό αυτό, συναντήθηκα με τον Πρόεδρο της Ισπανικής Κυβέρνησης. Αν είχε επιτευχθεί τότε συμφωνία το μεγάλο μου σχέδιο για την Μεσόγειο θα είχε πραγματοποιηθεί. Έμεινα εμβρόντητος όταν πληροφορήθηκα ξαφνικά ότι η Ιταλία κήρυξε πόλεμο κατά της Ελλάδας. Αυτός ήταν ο λόγος του ξαφνικού ταξιδιού μου στην Φλωρεντία στις 28 Οκτωβρίου 1940. Η αρχική ατυχής έκβαση των επιχειρήσεων στην Ελλάδα ενθάρρυνε τους Άγγλους να επιτεθούν με επιτυχία στην Λιβύη. Και τότε για πρώτη φορά ο στρατηγός Φράνκο εμφανίστηκε διστακτικός. Έκτοτε όλες οι προσπάθειές μας να πείσουμε την Ισπανία να εισέλθει ως σύμμαχός μας στον πόλεμο απέβησαν άκαρπες».

«The Battle for the Mediterranean» by Donald Macintyre:
«...Nevertheless – he writes, pag. 35 – the month of October saw a sudden quickening in the pace of events. On October 28th Mussolini took the step which was, in the long run, to be so fatal to the fortunes of the Axis, by declaring war on Greece...»

Αν η Ελλάδα δεν έλεγε ΟΧΙ το 1940

«Στον Ελληνικό στρατό ανήκει η τιμή για τις πρώτες μεγάλες νίκες στην ξηρά. Η ένδοξη αντίστασή του στις φασιστικές δυνάμεις δημιούργησε πλεονεκτήματα τα οποία μάς έδωσαν ήδη την δυνατότητα να τα εκμεταλλευτούμε...»

‘THE TIMES’ 15 Ιανουαρίου 1941

«Η Ελλάδα μπορεί να είναι μικρή χώρα, αλλά απέδειξε ότι είναι μεγάλο Έθνος...»

Όταν η νίκη κερδηθεί οι Έλληνες θα είναι οι τιμημένοι φίλοι μας, που στάθηκαν στο πλευρό μας. Μια νέα Ελλάδα θα ανατείλει τότε για να είναι ο Ναός του Πνεύματος εκείνου που συγκλόνησε και θέρμανε τις καρδιές των ανθρώπων σ’ ολόκληρο τον κόσμο...»

‘THE TIMES’ 26 Απριλίου 1941

Arthur Greenwood, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου
της Κυβέρνησης Τσώρτσιλ

«... τονίζω ότι η Ελλάδα έδωσε το παράδειγμα, το οποίο πρέπει όλοι να ακολουθήσουμε μέχρις ότου οι καταλυτές της ελευθερίας οδηγηθούν στην δίκαιη καταδίκη τους».

(Τελευταία παράγραφος από επιστολή του Προέδρου των ΗΠΑ
Franklin D. Roosevelt στον πρεσβευτή της Ελλάδος στην Ουάσιγκτον
με την ευκαιρία του εορτασμού της δεύτερης επετείου του ΟΧΙ,
στις 28/10/1942)

«...Ουδμία χώρα επολέμησε τόσο γενναία κατά την διάρκεια του πολέμου εναντίον των Ιταλών και της συντριπτικής υπεροχής των Γερμανών, όσον η Ελλάς...»

1 Φεβρουαρίου 1946

E. Bevin, Υπουργός Εξωτερικών Μ. Βρετανίας
(Από Ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας ΟΗΕ)

επιθέσεις, ο Στόλος μας είχε απομειωθεί στα ακόλουθα κυρίως Πλοία μέχρι το τέλος της Μάχης της Ελλάδας. Τα μέχρι τότε διασωθέντα Πολεμικά μας Πλοία, που ήταν κυρίως τα ακόλουθα, έπλευσαν στην Αλεξάνδρεια μετά την κατάληψη και της Κρήτης, από όπου συνέχισαν μαχόμενα μέχρι το τέλος του πολέμου:

- 1 Θωρηκτό ΑΒΕΡΩΦ
- 6 Αντιτορπιλικά (Β.ΟΛΓΑ-ΣΠΕΤΣΑΙ-ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ-ΠΑΝΘΗΡ-ΑΕΤΟΣ-ΙΕΡΑΞ)
- 3 Τορπιλλοβόλα (ΑΣΠΙΣ-ΝΙΚΗ-ΣΦΕΝΔΟΝΗ)
- 5 Υποβρύχια (ΓΛΑΥΚΟΣ-ΤΡΙΤΩΝ-ΝΗΡΕΥΣ-ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ-ΚΑΤΣΩΝΗΣ)
- 2 Μεταγωγικά (ΜΑΡΙΤ-ΜΕΡΣΚ)
- 5 Ναρκαλιευτικά (ΣΕΒΑΣΤΗ-ΧΡΗΣΤΟΣ-ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΣ-ΘΑΛΕΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ)
- 1 Πλωτό Συνεργείο (ΗΦΑΙΣΤΟΣ)
- 2 Επίτακτα (ΚΟΡΙΝΘΙΑ-ΙΩΝΙΑ)

Δράση του Πολεμικού μας Ναυτικού μας στην κατεχόμενη Ελλάδα.

Την δράση του Ναυτικού στην υποδουλωμένη Ελλάδα κάλυψε κυρίως τους ακόλουθους τομείς:

- Διαφυγή του προσωπικού του Ναυτικού στη Μ.Α.
- Διοχέτευση πληροφοριών στους Συμμάχους.
- Μέριμνα των οικογενειών του προσωπικού του Ναυτικού που υπηρετούσε στην Μ.Α.

Οικονομική και ηθική αρωγή για τις οικογένειες που ζούσαν στην Ελλάδα και για τις διαφυγές προσωπικού στη Μ.Α. δόθηκαν πρόθυμα από τον κατοχικό Πρωθυπουργό στην Ελλάδα Ιωάννη Ράλλη, ως και από τις Ελληνικές Κυβερνήσεις της Μ.Α., με αποστολή χρυσών λιρών.

Το Αγγλικό Στρατηγείο εξήρε με έγγραφό του το εξαιρετικό θάρρος και την αφοσίωση προς το καθήκον, όσων εργάστηκαν στις οργανώσεις του Ναυτικού στην Ελλάδα.

Μεμονωμένοι άνδρες και Πολεμικά Πλοία στάλθηκαν κατά καιρούς

την κατεχόμενη Ελλάδα για επιχειρήσεις, συγκέντρωση πληροφοριών μεταφορά ασυρμάτων και άλλου απαραίτητου υλικού ή εκτέλεση επιδρομών.

Ανεπιτυχείς απόπειρες διαφυγής στη Μέση Ανατολή

Κατά την ταυτόχρονη Γερμανική, Ιταλική και Βουλγαρική κατοχή της Ελλάδας από το 1941 μέχρι το 1944, αναπτύχθηκαν με κύρια Βάση τη Μ.Α. σημαντικές Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΕΔ), που έφθασαν και υπερέβησαν συνολικά τους **20.000** άνδρες. Η συμβολή αυτών των ΕΕΔ στο συμμαχικό αγώνα κατά του Άξονα υπήρξε **ουσιαστική**. Η επάνδρωση των εν λόγω ΕΕΔ έγινε με **εθελοντική** κυρίως κατάταξη Ελλήνων που διέφυγαν από την σκλαβωμένη πατρίδα και από εκείνους που ζούσαν στο εξωτερικό. Όπως αναφέρει το Λεύκωμα Κ. Δοξιάδη, που κυκλοφόρησε το 1945, το σύνολο των Πολιτών που διέφυγαν από την υπόδουλη Ελλάδα προς Μ.Α. μεταξύ 1941-44, ανήλθε σε **45.000**, των δε Στρατιωτικών σε **15.000**. Πολλοί από αυτούς στελέχωσαν τις ΕΕΔ της Μ.Α.

Μερικοί από αυτούς που προσπάθησαν να διαφύγουν από την κατεχόμενη Ελλάδα για να συνενωθούν με τις Ελληνικές Ε.Δ. της Μ.Α., δεν στάθηκαν τυχεροί. Τους συνέλαβαν οι Αρχές κατοχής, τους φυλάκισαν τους ανέκριναν με βασανιστήρια και μερικούς θανάτωσαν. Κανένας δεν λύγισε και δεν απεκάλυψε τις επιζητούμενες πληροφορίες. Άλλοι ναυάγησαν και πνίγηκαν, ενώ μερικοί υπέστησαν πολλές περιπέτειες, μετά από τις οποίες κατόρθωσαν τελικά να φθάσουν στη Μ.Α.

Όχι ιδιαίτερα γνωστές είναι λυπηρές περιπτώσεις μονίμων στελεχών των Ενόπλων μας Δυνάμεως που προσπαθώντας να διαφύγουν από την Ελλάδα στη Μ.Α. για να πολεμήσουν με τις εκεί Ελληνικές μάχιμες μονάδες, εμποδίστηκαν από ανταρτικές ομάδες του ΕΛΑΣ, που δρούσαν στα Ελληνικά βουνά. Είναι επίσης γεγονός, ότι γονείς πολλών στελεχών του Ναυτικού μας που υπηρετούσαν κατά την κατοχή στη Μ.Α. σφαγιάστηκαν κυρίως κατά το κομμουνιστικό κίνημα του Δεκεμβρίου 1944, επειδή τα παιδιά τους υπηρετούσαν στο Πολεμικό μας Ναυτικό.....και όχι στον ΕΛΑΣ.

A characteristic report sent to «The Times» in London by their correspondent in Ankara on November 12, 1941:

«After reviewing the events of the last 16 months closely but surprisingly interrelated, one is tempted to conclude that an incident of comparatively little moment, which occurred in a small country – an emphatic «NO» uttered in the small hours of the morning by an elderly, ill, and already doomed Greek statesman – was the beginning of a train of events of supreme importance with far – reaching consequences affecting the greatest powers in Europe.»

«... Μετά από ανασκόπηση των γεγονότων που έλαβαν χώρα τους τελευταίους δεκαέξη μήνες, που είναι εκπληκτικά αλληλένδετα μεταξύ τους, καθένας αποκλίνει στο συμπέρασμα ότι ένα συμβάν σε μια συγκριτικά ανύποπτη στιγμή που συνέβη σε μια μικρή χώρα -ένα κατηγορηματικό ΟΧΙ, που ειπώθηκε τις πρώτες πρωινές ώρες από ένα ηλικιωμένο, άρρωστο και ήδη εξοφλημένο Έλληνα Πολιτικό» σημείωσε την αρχή μιας αλυσιδωτής σειράς γεγονότων ύψιστης σπουδαιότητας με απροσδιόριστες συνέπειες για την τύχη των μεγάλων δυνάμεων της Ευρώπης...».

A paragraph of an Order of the day, by the Commander of the gallant Australian Forces in the Middle East, General Blamy:

«The Greek nation refused to submit to Axis intimidation. Her efforts, combined with our own, have already destroyed one of the Axis associates as a military Power and have forced Germany to take over the destinies of Italy. It is not improbable that the action of that small but gallant nation will have marked the beginning of final disruption of National-Socialism.»

The Above prophecy was to come true later.

«DAILY TELEGRAPH» Λονδίνου - (1941)

«Η σύγχρονη Ελλάδα έχει καταστήσει όλους τους φιλελεύθερους λαούς οφειλέτες της. Από άποψη πλούτου και πληθυσμού την θεωρούσαν όλοι, μέχρι τώρα, μικρή χώρα. Σήμερα χάρι στο θάρρος και στην αρετή της αξίζει να αναγνωρισθεί ως Μεγάλη Δύναμη. Καμμιά άλλη σελίδα της τρισέβδοξης Ελληνικής ιστορίας δεν προσδίδει μεγαλύτερη τιμή στο Ελληνικό όνομα.»

Από τους TIMES του Λονδίνου, Σάββατο 26 Απριλίου 1941

THE GREATNESS OF GREECE (Η ΜΕΓΑΛΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ):

Ο κ. Άρθουρ Γκρήνγουντ - Arthur Greenwood, - υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου, μιλώντας, ως κύριος προσκεκλημένος, χθες σε γεύμα στο Ινστιτούτο Μηχανολόγων Μηχανικών στο ξενοδοχείο Ντότσεστερ, είπε ότι:

«Ο ρόλος που έπαιξαν οι Έλληνες Σύμμαχοί μας σ' αυτόν τον ανελέητο αγώνα για την Ελευθερία και την ασφάλεια του κόσμου θα επιζήσει όσο θα υπάρχουν άνθρωποι που αγαπούν αυτή την Ελευθερία και εκτιμούν το ανθρώπινο θάρρος.

Η Ελλάδα μπορεί να είναι μια μικρή χώρα αλλά απέδειξε ότι είναι ένα μεγάλο Έθνος. Όταν η νίκη κερδηθεί οι Έλληνες θα είναι οι τιμημένοι φίλοι μας που στάθηκαν στο πλευρό μας. Και τότε μια νέα Ελλάδα θα ανατείλει για να είναι ο Ναός του πνεύματος εκείνου που συγκλόνησε και ενθάρρυνε τις καρδιές των ανθρώπων σ' όλο το κόσμο!...».

Ντοκουμέντο Η.Π.Α. - Ο Τρίτος λόγος

Ο Albert Karry (or Carry) - Αλβέρτος Κάρι ειδικός βοηθός του Προέδρου της Επιτροπής Πολεμικής Παραγωγής των Η.Π.Α. κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο Ντόναλντ Νέλσον (Donald Nelson), εξέθεσε μεταπολεμικά σε άρθρο του στις Εφημερίδες των Η.Π.Α., τους λόγους για τους οποίους ηττήθηκε ο Άξονας. Ήσαν 5 (πέντε). Ο τρίτος ήταν το Ελληνικό ΟΧΙ.

Εδώ θα τον αντιγράψουμε όπως ακριβώς δημοσιεύτηκε σε μετάφραση στο περιοδικό «ΑΕΡΑ», ημιεπίσημο συμμαχικό όργανο του στρατηγείου του Καίρου και της εξόριστης Ελληνικής Κυβέρνησης μέχρι τέλους του 1945. Στην Χριστουγεννιάτικη έκδοση 1945.

«ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ: ΑΕΡΑ - Χριστουγεννιάτικη Έκδοση 1945 - ΚΑΪΡΟ

Τρίτο σφάλμα: Η επίθεση κατά της Ελλάδος ετοίχισε στους Ναζί την απώλεια της Αφρικής.

Ραδιοφωνικός Σταθμός Μόσχας, 25 Μαρτίου 1942

«Έλληνες! Επολεμήσατε άοπλοι εναντίον πάνοπλων και ενίκησατε! Επολεμήσατε μικροί εναντίον μεγάλων και επικρατήσατε! Δεν ήταν δυνατό να γίνει άλλως, διότι είσθε Έλληνες! Ως Ρώσοι εκερδίασμεν χάριν εις την θυσίαν σας χρόνον διά να αμυνθώμεν. Σας ευγνωμονούμεν!»

Δράση του Ελληνικού Στόλου 1941-45, με κύρια Βάση τη Μέση Ανατολή

Κυρία αποστολή του Στόλου μας απετέλεσε η συνοδεία και προστασία από εχθρικές επιθέσεις νηοπομπών συμμαχικών Εμπορικών Πλοίων στη Μεσόγειο, που διακινούσαν πολύτιμο πολεμικό και άλλο υλικό. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι το **1943** επί **41** Πολεμικών Πλοίων που εκτελούσαν συνοδείες, τα 27 ήταν Αγγλικά, τα **11 Ελληνικά** και μόνο 3 Γαλλικά. Ελληνικά Πολεμικά έδρασαν επίσης στον Ατλαντικό, από Αγγλία μέχρι Cape Town και από Gibraltar μέχρι Azores.

Αθροίζοντας τις αποστάσεις που κάλυψε σε επιχειρήσεις κατά την περίοδο αυτή καθ' ένα από τα Πλοία του Στόλου μας, βρίσκουμε ότι όλα μαζί διέτρεξαν περί τα 2 εκατομμύρια ναυτικά μίλια και ήταν συνολικά 185.000 περίπου ώρες εν πλω. Κατά μέσο όρο δηλαδή, κάθε Πλοίο διήνυσε αυτό το χρονικό διάστημα περί τα 20.000 ναυτικά μίλια, ήτοι έκανε περί το 80% του περιήλου της γης υπό πολεμικές συνθήκες.

Σημαντική ήταν επίσης η συμμετοχή του Ελληνικού Στόλου στη μεγάλη και επιτυχημένη συμμαχική απόβαση στην Σικελία, που άρχισε στις 10 Ιουλίου 1943 και οδήγησε λίγο αργότερα στη συνθηκολόγηση της Ιταλίας στις 8 Σεπτεμβρίου 1943. Σ' αυτή έλαβαν μέρος τα Αντιτορπιλικά Β.ΟΛΓΑ-ΠΙΝΔΟΣ-ΚΑΝΑΡΗΣ-ΜΙΑΟΥΛΗΣ-ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ-ΑΔΡΙΑΣ και τα γηραιά Τορπιλλοβόλα ΝΙΚΗ-ΑΣΠΙΣ. Ο Ιταλικός Στόλος, που ήταν ο μεγαλύτερος της Μεσογείου, παραδόθηκε στο Συμμαχικό στην Αλεξάνδρεια στις **16 Σεπτεμβρίου 1943** παρουσία και του Έλληνα Αρχηγού Στόλου, που επέβαινε στο Ναρκαλιευτικό ΚΑΡΤΕΡΙΑ.

Ελληνικά Πολεμικά έλαβαν επίσης μέρος στη συμμαχική αποβατική ενέργεια στο Άνζιο της Ιταλίας την 21 Ιανουαρίου 1944. Σ' αυτήν συμμετείχαν τα Αντιτορπιλικά ΚΡΗΤΗ-ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ και τα Αρματαγωγά ΣΑΜΟΣ-ΛΗΜΝΟΣ-ΧΙΟΣ.

Στη μεγάλη συμμαχική απόβαση στη Νορμανδία στις 2 Ιουνίου 1944, που ήταν όχι μόνο η μεγαλύτερη επιχείρηση του Β

Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά η πίο μεγάλη συνδυασμένη στρατιωτική επιχείρηση όλων των εποχών, ο Ελληνικός Στόλος, παρά το μεγάλο κίνημα του ΚΚΕ στο Ναυτικό κατά τον Απρίλιο του ιδίου έτους, έλαβε μέρος με τις Κορβέτες ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ-ΤΟΜΠΑΖΗΣ.

Πολεμικά Πλοία που προστέθηκαν στη δύναμη του Ελληνικού Στόλου, όταν επιχειρούσε στο πλευρό των Συμμάχων, με βάση τη Μ.Α. το 1941-44

Οι Σύμμαχοι, αναγνωρίζοντας τη σημαντική μαχητική ικανότητα του Πολεμικού μας Ναυτικού και την ουσιαστική συμβολή του στον διεξαγόμενο κοινό αγώνα κατά του Άξονα, ενίσχυσαν αποτελεσματικά το Στόλο μας με νέες αλλά και με μεταχειρισμένες μονάδες, που ήταν όμως σε πολύ καλλίτερη κατάσταση από τις προϋπάρχουσες στο Ναυτικό μας.

Κατά το 1942-43 παρελήφθησαν από την Αγγλία τα ακόλουθα νεοναυπηγημένα Αγγλικής κατασκευής Πλοία:

- 6 Αντιτορπιλικά (ΠΙΝΔΟΣ-ΑΔΡΙΑΣ-ΜΙΑΟΥΛΗΣ-ΚΑΝΑΡΗΣ-ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ-ΚΡΗΤΗ) και
- 4 Κορβέτες (ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ-ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ-ΤΟΜΠΑΖΗΣ-ΚΡΙΕΖΗΣ)

Κατά το 1942-43 από τις ΗΠΑ παρελήφθησαν τα ακόλουθα παλαιά Πλοία:

- 1 καταδιωκτικό Υποβρυχίων (Β. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΙ),
- 4 Αρματαγωγά (ΛΕΣΒΟΣ-ΣΑΜΟΣ-ΛΗΜΝΟΣ-ΧΙΟΣ)
- 13 Ναρκαλιευτικά (ΠΑΡΑΛΟΣ-ΣΑΛΑΜΙΝΑ-ΚΑΡΤΕΡΙΑ-ΑΦΡΟΕΣΣΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ-ΠΗΝΕΙΟΣ-ΑΧΕΛΩΟΣ-ΕΥΡΩΤΑΣ-ΣΠΕΡΧΕΙΟΣ-ΚΑΣΣΟΣ-ΚΩΣ-ΛΕΡΟΣ-ΠΑΤΜΟΣ)
- 4 μικρά πλωτά μέσα

Κατά το 1943-44 από την Αγγλία παρελήφθησαν:

- 2 Αγγλικά Αντιτορπιλικά, καινούργια (ΑΙΓΑΙΟΝ-ΑΣΤΙΞ)
- 2 Αγγλικά Αντιτορπιλικά παλαιά (ΣΑΛΑΜΙΣ-ΝΑΥΑΡΙΝΟΝ)
- 1 Υποβρύχιο Αγγλικό, καινούργιο (ΠΗΠΙΝΟΣ)
- 1 Ιταλικό Υποβρύχιο παλαιό, λεία πολέμου (ΜΑΤΡΩΖΟΣ)

Από το βιβλίο "GREECE AND CRETE 1941", του Christopher Buckley

«Με την Γαλλία τώρα, που και αυτή είχε εγγυηθεί την Ανεξαρτησία της Ελλάδας και την υποστήριξη της, έναντι κάθε επίθεσης από τον Άξονα, εκτός του πολέμου, ήταν σε όλο τον κόσμο ολοφάνερο -τονίζει ο Μπάκλεϋ- ότι ενόψει των ζωτικών αναγκών μας (Μ. Βρετανία) για την δική μας άμυνα και τις εξαιρετικά περιορισμένες δυνατότητές μας δεν υπήρχε θέμα να πάρουμε πρωτοβουλία για την προστασία της Ελλάδας.

Αν και η Ελλάδα την θεωρούσε ότι ίσχυε και ήταν υποχρεωτική σε αντίθεση με την Ρουμανία που την είχε απορρίψει και είχε συνταχθεί με τον Άξονα. Και σε συνδυασμό με την κατάσταση, που αντιμετωπίζαμε στην Αφρική με τον Γκρατσιάνι να έχει εισχωρήσει σχεδόν 100 μίλια στην Αίγυπτο, ήταν αδιανόητο ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να προβάλλει σοβαρή αντίσταση!»

Και την Δευτέρα στις 28 Οκτωβρίου στις 3 το πρωί ο πρεσβευτής της Ιταλίας Σενιόρ Γκράτσι επέδωσε τελεσίγραφο στον στρατηγό Μεταξά με την κατηγορία ότι η Ελλάδα είχε παραβιάσει την ουδετερότητά της προς όφελος της Μ. Βρετανίας και ζητούσε την άμεση παράδοση στις Ιταλικές στρατιωτικές δυνάμεις ορισμένων στρατηγικών σημείων και λιμένων εφόσον χρόνο θα διαρκούσε ο πόλεμος κατά της Μ. Βρετανίας».

Η απάντηση είναι γνωστή. Επιηκολούθησε εκείνο που δεν περίμενε κανείς στον κόσμο την εποχή εκείνη, όταν φαινόταν ότι η νίκη του Άξονα ήταν επικείμενη. Ο Buckley γράφει:

«... Ο κόσμος περίμενε να δει την Ελλάδα να πέφτει εύκολο θύμα της επίθεσης. Πώς θα ήταν δυνατό η αποφασιστικότητα του Έλληνα δικτάτορα και το πνεύμα αντίστασης του Ελληνικού λαού να υπερισχύσουν της συντριπτικής υπεροχής των Ιταλών;

Παρά τις υποχρεώσεις της στην Αφρική η Ιταλία είχε συγκεντρώσει, στα Αλβανικά σύνορα με την Ελλάδα, δυνάμεις που υπερτερούσαν τις Ελληνικές σχεδόν 4 προς 1.

Καθώς οι Έλληνες εστερούντο τανκς* και δεν διέθεταν παρά μόνο ελάχιστα αεροπλάνα, δεν είχαν τα μέσα για την αντιμετώπιση των Ιταλικών τεθωρακισμένων μονάδων και των επιθέσεων από τον αέρα.

Και όμως συνέβη αυτό που δεν ανέμενε κανείς. Ηρωική Ελληνική προσπάθεια κατέληξε σε θρίαμβο των Ελληνικών όπλων!...».

«... Δεν μπορούμε να ληρονηθούμε τι οφείλουμε στους Έλληνες. Ήσαν ο πρώτος λαός στην Ευρώπη, που όχι μόνο αντιστάθηκε στους επιδρομείς, αλλά, επίσης, τους εξεδίωξε από την χώρα του και τους καταδίωξε μέσω μιας άλλης. Οφείλουμε στους Έλληνες ένα πολύ μεγάλο χρέος γιατί υπήρξαν οι πρώτοι που τρύπησαν την πομφόλυγα περί αήτητου των Ιταλών και με το να το πράξουν μας έδωσαν την ευκαιρία να συνεχίσουμε το καλόν έργο...».

CYRIL FALLS

(Άγγλος συγγραφέας και σχολιαστής. Ομιλία του από το BBC 15.2.1941)

*Παραθέτουμε μερικά, από το κεφάλαιο «Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος αρχίζει» του Raymond Cartier:

«... Ένα τελευταίο γεγονός, έμελλε να κάνει τον Οκτώβριο του 1940, έναν από τους μοιραίους μήνες του πολέμου, έναν από τους μήνες που έδωσαν καινούργια τροπή, στον πόλεμο. Στην Αλβανία ο πόλεμος είναι φρικαλέος. Ο χειμώνας είναι φοβερός. Οι Ιταλοί δεν είναι καλά ντυμένοι, αλλά οι Έλληνες είναι γυμνοί. Τα όπλα τους είναι γαλλικής και γερμανικής κατασκευής και η αντικατάσταση των πολεμοφοδίων συναντά ανυπέβλητες δυσκολίες. Οι Άγγλοι μέχρι τέλους του έτους στέλνουν 180.000 ζεύγη άρβυλα, 300.000 ζεύγη κάλτσες, 200.000 κλινσοκεπάσματα. Στέλνουν, επίσης, με διοικητή τον αντιπομήναρχο ντ' Αλμπιάκ μια μικρή αεροπορική δύναμη, 39 καταδιωκτικά και 18 βομβαρδιστικά, που περνούν κατευθείαν από την άμμο της Σαχάρας στις χιονοθύελλες της Ηπείρου. Η βοήθεια αυτή δεν εμποδίζει να μετριοδύναται σε χιλιάδες τα κρυοπαγήματα που παθαίνουν οι Έλληνες και να χαλαρώνεται ο πόλεμος από έλλειψη εφοδίων. Ο αρχιστράτηγος με τα λαμπερά μάτια, που διοικεί τον Ελληνικό στρατό, ο Αλέξανδρος Παπάγος, συνεχίζει την επιθετική τακτική του. Οι δυνάμεις του δεν υπερβαίνουν τις 13 μεραρχίες εναντίον των οποίων οι Ιταλοί παρατάσσουν 21, από τις οποίες μία θεωρακωμένη. Παρ' όλα αυτά επιμένει να θέλει να καταλάβει την Αυλώνα και τα Τίρανα και με την βοήθεια των ανυπότακτων ορεινών πληθυσμών ελπίζει να διώξει τους Ιταλούς από την Αλβανία, μάλις οι καιρικές συνθήκες το επιτρέφουν. Η βιασύνη των Ελλήνων να ξεμπερδέψουν με τους Ιταλούς, εξηγείται με την γερμανική απειλή, που νοκόθουν να μεγαλώνει στο δεξιό πλευρό τους...»

Έτσι οι Ελληνικές νίκες είναι εύθραυστες, όπως και η ίδια η Ελλάδα. Ένας λαός 7 εκατομμυρίων μόνος του σε πόλεμο εναντίον μιας ολόκληρης ηπείρου! Ο αυθέντης αυτής της ηπείρου δεν μπορεί να αφήσει να ηττηθεί ο κυριότερος σύμμαχός του...».

| «NEW YORK TIMES» - (28 Νοεμβρίου 1940) |

«Οι Έλληνες πέτυχαν την πρώτη πραγματική ήττα στις στρατιωτικές δυνάμεις του Άξονα στην ξηρά. Ακόμη και αν η Ελλάδα συντριβόταν αύριο, η στρατιωτική συμβολή της θα έμενε αμείωτη. Δόξα της νεότερης Ελλάδας θα παραμένει ότι διάλυσε το μύθο για το αήτητο των δυνάμεων του Άξονα!».

Πλοία του Ελληνικού Στόλου που απολέστηκαν κατά τις επιχειρήσεις 1941-44

- 2 Αντιτορπιλλικά (Β.ΟΛΓΑ 26/9/43-ΑΔΡΙΑΣ 22/10/43, βλέπε κατωτέρω)
- 3 Υποβρύχια (ΓΛΑΥΚΟΣ 12/5/42-ΤΡΙΤΩΝ 16/11/42-ΚΑΤΣΩΝΗΣ 14/9/43)
- 2 Ναρκαλιευτικά (ΚΩΣ-ΚΑΣΟΣ)

Σημειώνεται ότι το Αντιτορπιλλικό ΑΔΡΙΑΣ επιχειρώντας στη θαλάσσια περιοχή πλησίον της Καλύμνου μαζί με άλλα συμμαχικά πλοία, προσέκρουσε σε νάρκη την 22/10/43, έχασε την πλώρη του, αλλά δεν βυθίστηκε. Το πλήρωμα διέσωσε το πλοίο, το οποίο μετά από πρόχειρες επισκευές κατήυθνε με τις μηχανές του στην Αλεξάνδρεια, όπου κατέπλευσε την ημέρα εορτασμού του Αγίου Νικολάου στις 6/12/43, υπό τις επευφημίες όλων των εκεί ορμούντων Συμμαχικών Πλοίων

Σύνθεση του Ελληνικού Στόλου κατά τον επανάπλου του στην Πατρίδα με την απελευθέρωση της Ελλάδας τον Οκτώβριο του 1944.

Στις 17 Οκτωβρίου του 1944 η εξόριστη Ελληνική Κυβέρνηση επανέπλευσε στον Πειραιά, επιβαίνοντας του Θωρηκτού ΑΒΕΡΩΦ. Ο Ελληνικός Στόλος, μεγαλύτερος και κραταιότερος από ήταν όταν μετά την κατάληψη της Χώρας συνέχισε τον πόλεμο στο πλευρό των Συμμάχων. Το Στόλο κατά την απελευθέρωση αποτελούσαν τα ακόλουθα κυρίως Πλοία:

- 1 Θωρηκτό (ΑΒΕΡΩΦ)
- 15 Αντιτορπιλλικά (ΠΙΝΔΟΣ-ΑΔΡΙΑΣ-ΜΙΑΟΥΛΗΣ-ΚΑΝΑΡΗΣ-ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ-ΚΡΗΤΗ-ΣΠΕΤΣΑΙ-ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ-ΣΑΛΑΜΙΣ-ΝΑΥΑΡΙΝΟΝ-ΑΙΓΑΙΟΝ-ΑΣΤΙΓΞ-ΑΕΤΟΣ-ΙΕΡΑΞ-ΠΑΝΘΗΡ)
- 5 Υποβρύχια (ΠΙΠΙΝΟΣ-ΜΑΤΡΩΖΟΣ-ΝΗΡΕΥΣ-ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ-ΔΕΛΦΙΝ)
- 4 Κορβέτες (ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ-ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ-ΚΡΙΕΖΗΣ-ΤΟΜΑΖΗΣ)
- 1 καταδιωκτικό Υποβρυχίων (Β. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΙ),
- 4 Αρματαγωγά (ΛΕΣΒΟΣ-ΣΑΜΟΣ-ΛΗΜΝΟΣ-ΧΙΟΣ)

- 13 Ναρκαλευτικά (ΠΑΡΑΛΟΣ-ΣΑΛΑΜΙΝΑ-ΚΑΡΤΕΡΙΑ-ΑΦΡΟΕΣΣΑ-ΑΛΦΕΙΟΣ-ΘΑΣΟΣ-ΑΧΕΛΩΟΣ-ΕΥΡΩΤΑΣ-ΤΑΥΡΟΣ-ΛΕΡΟΣ-ΠΑΤΜΟΣ-ΚΑΣΟΣ-ΚΩΣ)
- 1 Πλωτό Συνεργείο (ΗΦΑΙΣΤΟΣ)

Από το βιβλίο του Christopher Buckley GREECE AND CRETE 1941, σελίδα 102, για τη συνθηκολόγηση του Στρατηγού Τσολάκογλου

«Εξετάζοντας την κατάσταση από καθαρή στρατιωτική πλευρά είναι δύσκολο να δούμε ποιο σκοπό θα εξυπηρετούσε περαιτέρω αντίσταση (της ελληνικής στρατιάς στην Αλβανία). Με την κατάληψη των Ιωαννίνων από τις Γερμανικές δυνάμεις οι οποίες είχαν φθάσει όπισθεν των ιδεών του, ο Τσολάκογλου δεν είχε καμιά ελπίδα να αποσύρει το στρατό του δημιουργώντας ταχύτητα ένα βήγμα προς τα νότια.

Αλλά δεν είχε τα αναγκαία μεταφορικά μέσα να το επιχειρήσει. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Τσολάκογλου με την συνθηκολόγησή του δεν είχε καμιά επίδραση στην στρατηγική θέση του συμμάχου του (των Βρετανών). Οι δυνάμεις του στρατηγού Ουίλιαμ είχαν ήδη χάσει την επαφή με τους κύριους ελληνικούς σχηματισμούς, όταν έγινε η συνθηκολόγηση, και είχαν πραγματοποιήσει τακτική υποχώρηση στην γραμμή άμυνας στις Θερμοπύλες.

Συνεπώς η θέση τους δεν είχε σε καμιά περίπτωση χειροτερεύσει με την παράδοση στην Ήπειρο. Εάν οι Βρετανοί είχαν σχέδιο που θα αποσκοπούσε σε σβήνα οπισθοφυλακών μέχρι κάτω στο νοτιότερο σημείο της Πελοποννήσου ανεξάρτητα από τις απώλειες που θα συνεπαγόταν, τότε οι δυνάμεις του εχθρού που απελευθερώθηκαν με την συνθηκολόγηση θα είχαν χρησιμοποιηθεί με σημαντικές επιπτώσεις.

Όμως η βρετανική απόφαση για εκκίνηση της Ελλάδος είχε ήδη ληφθεί και τα σημεία επιβίβασης είχαν καθαρισθεί και βρισκόταν σχετικά σε μικρή απόσταση.

Στάση των πληρωμάτων των Πλοίων του Ελληνικού Στόλου στο εξωτερικό

Από την Ιταλική επίθεση της 28 Οκτωβρίου 1940, μέχρι και το τέλος της Μάχης της Κρήτης 31 Μαΐου 1941, που ολοκληρώθηκε η κατάληψη της Πατρίδας μας, επιδείχτηκε μοναδική λαϊκή σύμπνοια, που είχε τότε εκφραστεί από την Ηγεσία. Οι διχόνοιες και αλληλοσπαραγμοί, που ακόμη πληρώνουμε, επαναλήφθηκαν αμέσως μετά.

Κατά το δικτατορικό καθεστώς της περιόδου 1936-40 δεν λειτουργούσαν πολιτικά κόμματα και συνεπώς δεν συμμετείχαν στελέχη τους στη νομή της εξουσίας. Μετά την κατάληψη της Χώρας έγιναν προσπάθειες από μερικές πολιτικές δυνάμεις και άτομα, να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος και να δημιουργήσουν τις προϋπόθεσης για να κερδίσουν τον έλεγχο της διακυβερνήσεώς της, όταν θα έφθανε η απελευθέρωση. Το Κομμουνιστικό Κόμμα, αν και μικρό, έχοντας στις γενικές εκλογές του Ιανουαρίου 1936 αποσπάσει το 5,7% των ψήφων, ανέπτυξε την πλέον επιτυχημένη και μαχητική δράση στην προσπάθειά του για την κατάκτηση αυτού του σκοπού. Από την αρχή σχεδόν της εχθρικής κατοχής το ΚΚΕ δημιούργησε το ΕΑΜ, στο οποίο επεδίωξε να ενταχθούν όλοι όσοι είχαν τη θέληση, ασχέτως κομματικών προσανατολισμών, να αγωνισθούν μέσα στην υποδουλωμένη Ελλάδα, για την αποτίναξη του ζυγού. Το ΕΑΜ δημιούργησε τον ΕΛΑΣ, ως δυναμική στρατιωτική οργάνωση στα Ελληνικά βουνά, που του επέτρεπε την δια των όπλων επιβολή του.

Παράλληλα το ΚΚΕ επέτυχε να επεκτείνει την επιρροή του και στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις που δρούσαν από τη Μ.Α, υπό την Ελληνική Κυβέρνηση που είχε καταφύγει εκεί μετά την κατάκτηση της Χώρας μας. Αποτέλεσμα των ενεργειών του ΚΚΕ ήταν να ξεσπάσουν στάσεις και κινήματα ανάμεσα στις μαχόμενες στο πλευρό των Συμμάχων Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις στο εξωτερικό. Η πρώτη στάση εκδηλώθηκε κατά τη συμμετοχή στις 1^{ης} Ελληνικής Ταξιαρχίας στη νικηφόρα Μάχη του Ελ Αλαμείν περί τα τέλη του 1942. Ακολούθησαν και άλλα ανάλογα περιστατικά, μέχρι που στις αρχές του 1944 ξέσπασαν στις Ελληνικές Δυνάμεις Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας που δρούσαν στη Μ.Α. στα πλαίσια του κοινού συμμαχικού αγώνα κατά του Άξονος, οργανωμένα από το

ΚΚΕ εκτεταμένα κινήματα.

Στα κείμενα του αιμνήστου Γεωργίου Παπανδρέου, Τόμος Β, που έχει δημοσιεύσει ο Εκδοτικός Οίκος Μπίρη το 1964, διαβάζουμε μεταξύ άλλων:

- Σ.16: “Μετά την επίθεση και κατοχή της Ελλάδος υπό της Γερμανίας, το ΚΚΕ εξεδήλωσεν αμέριστον συμπάθειαν υπέρ των Γερμανών. Είχε πιστεύσει ότι ο σύμφωνον Ρωσίας-Γερμανίας ήτο πραγματικόν και διαρκές.”
- Σ.24: “Το ΚΚΕ, ως ηγετική δύναμη του ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, πλάϊ στους εθνικούς τίτλους του γιά τον απελευθερωτικό αγώνα, βαρύνεται, δυστυχώς και με ευθύνες εμφυλίου πολέμου.”

Στο βιβλίο του "Τα χρόνια του Μεγάλου Πολέμου 1939-44" ο συνετός πολιτικός Παναγιώτης Κανελλόπουλος υποσημειώνει μεταξύ άλλων στις σελίδες 63-64:

"Επηρεασμένος ακόμη από τον δημοκρατικόν αγώνα πού είχα διεξαγάγει κατά τό έτος 1935, καθώς και από την τετραετή επί δικτατορίας εξορίαν μου, είχα εκδηλώσει ... υπερβολικήν εμπιστοσύνην πρός τούς δημοκρατικούς Αξιωματικούς τού Κινήματος τού '35. Ορισμένοι εξ αυτών .... απεδείχθησαν άξιοι τής εμπιστοσύνης αυτής. Δέν εσκέπτοντο παρά μόνον τό πολεμικόν καθήκον των. .... Πολλοί όμως απότακτοι τού 1935 συνηργάσθησαν μέ τούς κομμουνιστάς, τόσο κατά τό πρώτον μικρό κίνημα της Μ.Α. τό οποίον μέ υπεχρέωσε νά παραιτηθώ τον Μάρτιον τού 1943, όσο και κατά τό μέγα κίνημα τού Απριλίου τού 1944, τό οποίον αντιμετώπισαν αποφασιστικώς και γενναϊότατα οι αιμνήστοι Σοφοκλής Βενιζέλος και Ναύαρχος Π. Βούλγαρης, αφού είχαν και αυτοί υποπέσει προηγουμένως - μετ' εμέ και παρά τό ιδικόν μου προηγούμενον πάθημα, τό οποίον δέν εξήγησαν ορθώς - εις τό λάθος νά εμπιστευθούν Διοικήσεις εις παλαιούς φίλους των, αποτάκτους τού '35, εξ ών ορισμένοι απεδείχθησαν ανάξιοι εμπιστοσύνης."

Όλες αυτές οι στάσεις και τα αιματηρά κινήματα του ΚΚΕ που συνέβησαν κατά τη διάρκεια του πολέμου **ενώπιον του κοινού εχθρού**, έστρεψαν τους Έλληνες εναντίον αλλήλων, εξασθενίζοντας

ITALIANS LOSE 30,000 IN VAIN OFFENSIVE

From Our Special Correspondent, CHRISTOPHER BUCKLEY
ATHENS, Friday.

Every day the Greeks hold out against the furious Italian assaults is a day gained towards the disintegration of Italy.

It is considered here that Mussolini has embarked on a big gamble in publicly visiting the front and therefore to some extent in accepting responsibility for the offensive.

The Duce, who has been at Tirana since yesterday, is expected to return to Rome tomorrow. He will certainly not be able to announce Italian victories in Albania, where, according to the latest news received from the front, the battle is still raging on a front of 17 miles, with the Italians repeatedly and violently attacking and throwing into the battle troops recently brought from Italy.

But they have achieved absolutely nothing and made no progress whatever, says the Greek Press Ministry to-night. On the contrary, at many points the Greek troops not only repulsed the enemy attacks but counter-attacked themselves, giving no respite to the retreating Italians, who not only lost some of their forward positions but were also driven far beyond their bases.

FIVE DIVISIONS DISORGANISED

The Press Ministry statement added that five Italian divisions—about 60,000 men—have been completely disorganised in the recent fighting on the Albanian front, and half of their men have been put out of action.

The Italian attacks are intended to serve a fourfold purpose:

To vindicate Mussolini's promise of better things in the spring;

To recover mountain strongholds which have been lost to the Greeks recently and which had been believed to be impregnable, as they had been strongly fortified by hundreds of skilled labourers specially imported from Italy.

To attract the maximum Greek force to the Albanian front rather than elsewhere, and to distract public attention from the Abyssinian collapse.

The latest reports suggest that no means have been left untried—attacks by day, attacks by night, attacks with heavy artillery preparation, and attacks without it, the forcing of regular troops to fight by Blackshirts, and the despatch, as recently, of Blackshirts to the front line.

The number of Italian divisions engaged cannot be exactly estimated, but it is not less than five. The Julia, Cialari, Poulis, Pinerella and Pountaria divisions are certainly in the battle.

One reason for the failure of the Italians is that the Greek attacks of the preceding days almost certainly compelled the Italians to launch their spring offensive prematurely.

A thousand Italian prisoners arrived yesterday at Piræus by sea. As the whole column marched through the city they showed no signs of distress but were gaily singing popular songs, including one satirising Mussolini—Corrido Mus-

IF INVADERS COME

ISSUE OF BOOKLET NEXT WEEK

BY OUR POLITICAL CORRESPONDENT
The Post Office will begin next week distribution of some 20,000,000 copies of the Government's new "If the Invader Comes" pamphlet. In simple question and answer form it gives the general public full advice on what to do in the event of invasion.

The chief general instruction will be "Stay put and carry on." It will be made clear that while everyone should avoid all unnecessary travel and unorganised evacuation, it is the duty of workers to carry on as usual until given other orders.

The pamphlet's advice will apply to the whole country. Special and more detailed instructions to people in areas actually affected by invasion have also been prepared, but these will not be issued unless and until the occasion arises.

Mr. Churchill himself has taken an active part in the preparation of the pamphlet, in the production of which all the Service Chiefs and the heads of many Whitehall departments have co-operated. The instructions are fuller and have been more carefully worked out than those issued last summer.

Ways in which civilians can assist the authorities and hamper the enemy will be suggested. Among the latter are the immobilising of cars and bicycles, hiding maps and food, and a refusal to give information.

At the same time the public will be urged to co-operate to the fullest extent with the military authorities and the Home Guard, especially in supplying information about enemy movements or any suspicious incidents.

ITALIANS LOSE 14 'PLANES ALBANIAN BATTLE'

The following R.A.F. Middle East communiqué was issued yesterday: **ALBANIA.**—During an offensive patrol in the Tepelenë-Klisurë area on Thursday fighter aircraft of the R.A.F. encountered a formation of enemy bombers escorted by more than 50 fighters. Although greatly outnumbered, our fighters immediately attacked the enemy and shot 14 fighters down. A number of others were severely damaged. We lost no aircraft.

On Wednesday night our bombers attacked the Valona aerodrome and Sesseno Island. Considerable damage was caused to buildings and to the aerodrome.

TRIPOLITANIA.—The naval basin and the main quay at Tripoli were

Επιστολή του Προέδρου των ΗΠΑ Franklin D. Roosevelt
προς τον Πρεσβευτή της Ελλάδας στην Washington
με αφορμή την πρώτη επέτειο του ΟΧΙ

«THE WHITE HOUSE WASHINGTON

His Excellency
Cimon P. Diamantopoulos,
Ambassador of Greece
Washington, D.C

October 28, 1942

My Dear Ambassador:

On the early morning of October 28, 1940, the Fascist aggressors handed an ultimatum to Greece. The challenge was hurled back without a moment's hesitation. This was what might have been expected from a gallant and courageous people devoted to their homeland. You commemorate tonight the second anniversary of the beginning of the total resistance of the Greek people to totalitarian warfare.

More significant, even, than the initial reply to the challenge is the fact that Greece has continued to fight, with every means at its command. When the Greek mainland was overrun, resistance was carried on from the islands. When the islands fell, resistance continued from Africa, from the seas, from anywhere the aggressors could be met.

To those who prefer to compromise, to follow a course of expedience, to appease, or to count the cost, I say that Greece has set the example which every one of us must follow until the despoilers of freedom everywhere have been brought to their just doom.

Very sincerely yours,
Franklin D. Roosevelt»

τη συμμαχική προσπάθεια για τη καταβολή του Άξονα. Μπορεί οι στάσεις και τα κινήματα να μην επεκράτησαν, αλλά το τίμημα πληρώθηκε και πληρώνεται ακριβά. Η αίγλη του Έλληνα πολεμιστή, που κερδήθηκε με αίμα και πολλές άλλες θυσίες κατά την περίοδο 1940-45, ξέφτισε. Μετά το κίνημα στο Ναυτικό τον Απρίλιο του 1944 στο εξωτερικό, τα περισσότερα πολεμικά μας Πλοία αποσύρθηκαν από τις επιχειρήσεις για σημαντικό χρονικό διάστημα και καθυστέρησε η εν εξελίξει παραλαβή νέων Πλοίων. Ήταν εν τούτοις αξιοσημείωση η μεγάλη προσπάθεια του Ναυτικού μας, που πέτυχε να ανακάμψει από αυτή την περιπέτεια με τις ελάχιστες δυνατές επιπτώσεις και να συνεχίσει ακάματο την πολεμική του προσπάθεια κατά τον Άξονα, μέχρι την τελική συμμαχική Νίκη τον Αύγουστο του 1945.

Το Εμπορικό μας Ναυτικό

Η συνολική χωρητικότητα των πλοίων του Ελληνικού Εμπορικού Ναυτικού (ΕΕΝ) κατά την έναρξη του Β΄ ΠΠ ήταν περί το **2,6%** εκείνης της παγκόσμιας. Το ΕΕΝ διέθετε περί τα 600 ωκεανοπόρα ατμοκίνητα πλοία και περί τα 700 πετρελαιοκίνητα καΐκια. Από τα ατμοκίνητα πλοία του ΕΕΝ, τα 90% περίπου ήταν φορτηγά. **Εν τούτοις η ολική χωρητικότητα των πλοίων του ΕΕΝ ήταν τότε μεγαλύτερη των αντιστοίχων εμπορικών ναυτικών της Σουηδίας, Σοβιετικής Ενώσεως, Καναδά, Δανίας και Ισπανίας.**

Η Μ. Βρετανία, παρά το ότι το 1939 διέθετε το 26.11% της παγκόσμιας χωρητικότητας, είχε ανάγκη κάθε διαθέσιμου πρόσθετου εμπορικού πλοίου, προκειμένου να καλύψει τις αυξημένες λόγω του πολέμου μεταφορικές ανάγκες όχι μόνο της μητροπολιτικής Αγγλίας, αλλά και τις πρόσθετες σε παγκόσμια κλίμακα. Περί τα μέσα του 1940 το Βρετανικό Βασιλικό Ναυτικό διέθετε καύσιμα για 2 μόνο μήνες. Περί τον Σεπτέμβριο του 1941 είχαν απολεσθεί γύρω στα **25%** των Βρετανικών Εμπορικών πλοίων. Το ΕΕΝ, με πολιτική απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως και τη συνεργασία Εφοπλιστών και Πληρωμάτων, ήρθε αρωγό στη κάλυψη των εν λόγω αναγκών, **αμέσως από την έναρξη του Β΄ ΠΠ.**

Τα περισσότερα των πλοίων του EEN ήταν καρβουνοκίνητα. Οι συνθήκες διαβίωσης των πληρωμάτων του EEN ήταν πολύ σκληρές έως άθλιες. Ναυτιλιακά βοηθήματα ήταν υποτυπώδη, περιοριζόμενα στην απλή μαγνητική πυξίδα και τις οπτικές παρατηρήσεις των ακτών την ημέρα και των άστρων τη νύκτα. Πολλοί Φάροι δεν λειτουργούσαν λόγω του πολέμου.

Τα αργοκίνητα πλοία του EEN ήταν εύκολοι στόχοι των Γερμανικών Υποβρυχίων και των πολεμικών επιφανείας. Οι Διεθνείς Κανόνες δεν ετηρούντο συνήθως, κάτι που απέβαινε εις βάρος της ζωής των πληρωμάτων. Σύμφωνα με αυτούς τους Κανόνες τα φορτία πλοίων ουδετέρων κρατών έπρεπε να ελέγχονται και εάν διεπιστώνετο ότι μετέφεραν υλικά για πολεμικές ανάγκες, επετρέπετο να βυθιστούν, αφού προηγουμένως απεβιβάζετο το πλήρωμά τους. Εν τούτοις πολλές φορές όχι μόνο τορπιλλίστηκαν και βυθίστηκαν εμπορικά πλοία μόλις έγιναν αντιληπτά, αλλά και όσοι από τα πληρώματά τους προσπάθησαν να διαφύγουν, πολυβολήθηκαν και εξοντώθηκαν, για να μην υπάρξουν ίχνη.

Επισημαίνεται ότι διαταγές προς τα Γερμανικά Υποβρύχια, που εκδόθηκαν ήδη από τον **πρώτο μήνα του Β΄ ΠΠ την 30-9-39**, περιείχαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: «...επειδή οι Έλληνες έχουν πωλήσει και μισθώσει πολυάριθμα (εμπορικά) πλοία στους Άγγλους, τα Ελληνικά πλοία πρέπει να θεωρούνται ως εχθρικά .... Κατά τις επιθέσεις τα Υποβρύχια να παραμένουν αθέατα ....»

Κατά τον Β΄ ΠΠ από το σύνολο των **500** περίπου ωκεανοπόρων φορτηγών ατμοπλοίων του EEN βυθίστηκαν από πολεμικές ενέργειες περί τα **211**. Επιπροσθέτως **107** φορτηγά μας απωλέστηκαν από άλλες αιτίες. Επίσης από τα **55** επιβατηγά πλοία, βυθίστηκαν τα **52**. Ακόμη από τα **700** καΐκια χάθηκαν περί τα **500**. Οι μεγαλύτερες απώλειες σημειώθηκαν στον Ατλαντικό κατά το έτος 1941. Μέχρι τότε πολλά βραδυκίνητα φορτηγά πλοία διέσχιζαν τον ωκεανό μόνα, ενώ οι νηοπομπές προσέφεραν περιορισμένη προστασία. Μετέπειτα οι ετήσιες απώλειες συμμαχικών πλοίων έβαιναν μειούμενες, με την ενίσχυση της παρεχομένης καλύψεως από πολεμικά πλοία και αεροπλάνα.

Οι απώλειες του EEN πρέπει να συγκριθούν με εκείνες του συνόλου των απωλειών των συμμαχικών εμπορικών πλοίων διαρκούντος του Β΄ ΠΠ. Κατά τα Βρετανικά στοιχεία, που αποκαλύφθηκαν μετά τον πόλεμο, οι Σύμμαχοι έχασαν συνολικά περί τα **2.600** εμπορικά πλοία, τα 95% των οποίων στον Ατλαντικό. Κατά συνέπεια **οι απώλειες του EEN σε φορτηγά και επιβατηγά, ανήλθαν στο 14% του συνολικού αριθμού των βυθισθέντων συμμαχικών εμπορικών πλοίων κατά τον Β΄ ΠΠ.**

Τα κυριότερα όπλα που χρησιμοποιήθηκαν κατά πλοίων περιελάμβαναν τορπίλλες και νάρκες. Το σύνολο των ναρκών που ποντίστηκαν κατά τον Β΄ ΠΠ υπολογίστηκαν σε **άνω των 700.000**. Από αυτές περί το **70%** ποντίστηκαν από Αγγλία και Γερμανία. Οι νάρκες, μέχρι να εξουδετερωθούν μετά την λήξη του Β΄ ΠΠ, εξακολούθησαν να βυθίζουν πλοία για μεγάλο ακόμη διάστημα.

Κατά τη διάρκεια των Ιταλικών επιθέσεων κατά της Ελλάδας, πλοία του EEN, υπό την προστασία του Πολεμικού μας Ναυτικού μετέφεραν **ασφαλώς** περί το **80%** του πολεμικού υλικού και των στρατευμάτων σε λιμένες πλησίον του μετώπου, χρησιμοποιώντας περί τα 140 φορτηγά, 47 επιβατηγά και 56 ρυμουλκά.

Δεν είναι εφικτό στη συνοπτική αυτή περιγραφή να μνημονευτούν όλα τα δράματα και τα επιτεύγματα του ENN κατά τον Β΄ΠΠ. Γι' αυτό γίνεται ενδεικτικά μνεία σε δύο ιδιαίτερα σημαντικά περιστατικά. Το πρώτο αφορά το πλοίο «**ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΚΟΥΛΟΥΚΟΥΝΤΗΣ**», το οποίο υπό την πλοιαρχία του Κωνσταντίνου Πανώργιου, επέτυχε παρά τους κινδύνους και τις δυσκολίες, να εισέλθει την 2-2-43 στο λιμένα της Λιβύης και να εκφορτώσει πολύτιμα καύσιμα για το 8^ο Βρετανικό Στράτευμα που πολεμούσε στη Βόρεια Αφρική. **Ο Βρετανός Πρωθυπουργός Winston Churchill επισκέφτηκε το πλοίο στις 4-2-43 και το συνεχάρη προσωπικά.** Το δεύτερο αφορά σε παρόμοιο εγχείρημα. Το φορτηγό «**ΕΛΠΙΣ**», υπό την πλοιαρχία του Νικολάου Κουβαλιά, πλησίασε υπό σφοδρότατο βομβαρδισμό την Λιβύη και εκφόρτωσε καύσιμα για τα Βρετανικά στρατεύματα, **επισύροντας τις επιδοκιμασίες του Βασιλιά της Αγγλίας.**

Υλική προπαρασκευή της Πολεμικής μας Αεροπορίας

Το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας στο συνοπτικό τόμο που εξέδωσε το 2000, με τίτλο ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ 1908-1944, παρέχει πολλά σημαντικά στοιχεία, από τα οποία έχουν επιλεγεί τα ακόλουθα συναφή με το θέμα μας.

Η πρώτη ερασιτεχνική πτήση αεροπλάνου στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε το 1908. Στις αρχές του 1911 η Ελληνική Κυβέρνηση μετεκάλεσε Γαλλική Αποστολή, προς διοργάνωση Αεροπορικής Υπηρεσίας, για στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις. Οι πολεμικές αεροπορικές μονάδες που συγκροτήθηκαν, προσκολλήθηκαν χωριστά στο Στρατό Ήεράς και στο Πολεμικό Ναυτικό. Η πρώτη πτήση Στρατιωτικού αεροπλάνου στην Ελλάδα έγινε το 1912.

Το 1917, το Πολεμικό Ναυτικό, το οποίο διέθετε Ναυτική Αεροπορία, εισηγήθηκε την ίδρυση στο Παλαιό Φάληρο Εργοστασίου Αεροπλάνων. Η μεσολάβηση της Μικρασιατικής καταστροφής το 1922 ανέτρεψε τις προτεραιότητες και μόνο το 1924 έγινε δυνατή η κατάρτιση συμβάσεως με Αγγλικό οίκο κατασκευής αεροπλάνων, για παραγωγή στην Ελλάδα του πρώτου διθεσίου Τορπιλοπλάνου και τη σύσταση του Ελληνικού Εργοστασίου Αεροπλάνων στο Παλαιό Φάληρο. Μετά τη λήξη της συμβάσεως με τον Αγγλικό οίκο την 1 Ιανουαρίου 1938, το εν λόγω Εργοστάσιο περιήλθε στο κράτος και λειτούργησε έκτοτε ως Κρατικό Εργοστάσιο Αεροπλάνων (ΚΕΑ).

Η Πολεμική μας Αεροπορία, που ξεκίνησε ουσιαστικά από το 1912 ως Αεροπορία Στρατού και Αεροπορία Ναυτικού, θεμελιώθηκε ως ενιαία Πολεμική Αεροπορία το 1930. Τότε η Πολεμική μας Αεροπορία (ΠΑ) διέθετε περί τα 50 αναγνωριστικά αεροσκάφη. Η πρώτη παραγγελία για την προετοιμασία της ΠΑ προς αντιμετώπιση των αναγκών που ανεμένετο να ανακύψουν από τη επικείμενη πολεμική σύγκρουση, έγινε 30 Σεπτεμβρίου 1936, με την παραγγελία στην Πολωνία 36 αεροσκαφών διώξεως. Τον ίδιο μήνα υπογράφηκε σύμβαση με το ΚΕΑ, για τη συναρμολόγηση 30 εκπαιδευτικών αεροπλάνων. Μέχρι το 1939 παραγγέλθηκαν και παρελήφθησαν από Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία και Πολωνία 128

αεροπλάνα διώξεως, βομβαρδισμού, στρατιωτικής και ναυτικής συνεργασίας, 75 εκπαιδευτικά και 3 μεταφορικά για την Πολιτική Αεροπορία. Ακόμη 107 πολεμικά αεροπλάνα που είχαν παραγγελθεί την ίδια περίοδο στη Γαλλία και Αγγλία, δεν μας παραδόθηκαν, λόγω της εκρήξεως την 1 Σεπτεμβρίου 1939 του Β΄ ΠΠ.

Επίλογος

Από τα προαναφερθέντα διαφαίνεται καθαρά ότι οι Έλληνες, με σκληρή προετοιμασία, σύμπνοια, μαχητικότητα και χρηστή ηγεσία, μπορούν να διακρίνονται και μέσα και έξω από την Ελλάδα. Ελπίζεται ότι η συνοπτική αυτή παρουσίαση θα βοηθήσει στην ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των σημερινών ανθρώπων, να θελήσουν να διερευνήσουν σε βάθος την εξιστορούμενη περίοδο και να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα.

Βιβλιογραφία:

- ΕΑΝ Η ΕΛΛΑΔΑ ΔΕΝ ΕΛΕΓΕ ΟΧΙ ΤΟ 1940, του παλαιμάχου Γεωργίου Ευθυμίου Χαροκόπου, Εκδόσεως ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ, 2005
- Η ΗΡΩΙΚΗ ΕΛΛΑΣ 1940-1941, Έκδοση τα ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, 2001

Η Δόξα που είναι ΕΛΛΑΔΑ

THE GLORY THAT IS GREECE

By courtesy of the "Manchester Evening News" and the Artist, Hengest.